

ΑΝΩΤΑΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΜΟΝΑΔΩΝ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ LEADER
Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ ΧΑΤΖΗΔΑΥΙΔ
Α.Μ. 2001298

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΜΠΙΤΣΑΝΗΣ

ΚΑΛΑΜΑΤΑ, 2007

**ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ LEADER
Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ**

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η παρούσα πτυχιακή εργασία έχει ως κεντρικό της θέμα το Αναπτυξιακό Πρόγραμμα LEADER και την περίπτωση της Κύπρου. Εξετάζεται η εμπειρία της Κύπρου σε σχέση με το πρόγραμμα και ποια τα οφέλη που θα έχει από την εφαρμογή του. Η συλλογή των στοιχείων έγινε εμπειρικά από συνεντεύξεις από τους αρμόδιους των Αναπτυξιακών Εταιριών και του Τμήματος Γεωργίας του Υπουργείου Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος. Καθώς επίσης από βιβλία και σημειώσεις οι οποίες δόθηκαν τόσο από τις Αναπτυξιακές Εταιρίες όσο και από το Τμήμα Γεωργίας.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον υπεύθυνο επιβλέποντα της μελέτης αυτής, τον εργαστηριακό συνεργάτη του Τμήματος Τοπικής Αυτοδιοίκησης στο ΤΕΙ Καλαμάτας κ. Παναγιώτη Μπιτσάνη, για την πολύτιμη βοήθεια και υποστήριξή του. Επίσης ευχαριστώ τον κ. Τάκη Φωτίου (Τμήμα Γεωργίας), τον κ. Αντώνη Νικολάου (ΟΤΔ Λάρνακας), τον κ. Σάββα Σάββα (ΟΤΔ Κούρη), τον κ. Γιαννάκη Σαββίδη (ΟΤΔ Πάφου), τον κ. Σταύρο Καζαμία (ΟΤΔ Μαραθάσας) και τον κ. Αντρέα Παύλου (ΟΤΔ Τιλλιρίας), οι οποίοι έκαναν το έργο μου ευκολότερο και βοήθησαν να φέρω εις πέρας την πτυχιακή μου μελέτη, προσφέροντας μου τις γνώσεις και τις εμπειρίες τους καθώς επίσης και διευκόλυνση στην ανεύρεση γραπτών στοιχείων.

Θα ήθελα επίσης να αναφέρω και τη δυσκολία ανεύρεσης κάποιων σημαντικών στοιχείων που χρειάζονται για να ολοκληρώσω την μελέτη μου, λόγω της μυστικότητας που υπήρχε σε σχέση με το πρόγραμμα.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελίδα
Εισαγωγή	1
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ – ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΟΥ ΝΗΣΙΟΥ	2
1.1 Σύντομη αναφορά στην Κύπρο	3
1.2 Η Οικονομία του Νησιού	4
1.3 Η Πρωτοβουλία LEADER και Προοπτικές Αγροτικής Ανάπτυξης	6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ – ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ LEADER	7
2.1 Τοπική Ανάπτυξη	8
2.2 Ιστορική Ανασκόπηση της Εφαρμογής της Πρωτοβουλίας LEADER	14
2.3 Τα Χαρακτηριστικά της Πρωτοβουλίας Leader	15
2.4 Παραδείγματα Δράσεων μέσω της προσέγγισης LEADER+ από άλλα Κράτη Μέλη	17
2.4.1 Σουηδίας	17
2.4.2 Φινλανδίας	18
2.4.3 Ελλάδα	20
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ – ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΜΕΤΡΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ	21
3.1 Σχέδιο Αγροτικής Ανάπτυξης 2004-2006	22
3.2 ΜΕΤΡΟ 4.1 «Εφαρμογή Στρατηγικών Τοπικής Ανάπτυξης»	23
3.2.1 Στόχος του Μέτρου	23
3.2.2 Διαδικασία – Χρονοδιάγραμμα και Κριτήρια Επιλογής των ΟΤΔ	23
3.2.3 Κριτήρια επιλογής των ΟΤΔ	24
3.2.4 Κριτήρια και Διαδικασία Αξιολόγησης της Στρατηγικής των ΟΤΔ	25
3.2.5 Περιοχές Εφαρμογής και Ενδεικτικός Αριθμός των ΟΤΔ	27
3.2.6 Διαδικασίες Επιλογής Δράσεων από ΟΤΔ	28
3.2.7 Διαδικασία Χορήγησης της Ενίσχυσης	30
3.2.8 Χρηματοδότηση	30
3.2.9 Ποσοτικοποιημένοι Στόχοι για τους Κοινούς Δείκτες της Ε.Ε	32
3.3 ΜΕΤΡΟ 4.2 «Διατοπική και Διεθνική Συνεργασία»	33

3.3.1	Ο Στόχος του Μέτρου και οι Δράσεις που Καλύπτονται	33
3.3.2	Διαδικασία – Χρονοδιάγραμμα και Κριτήρια Επιλογής των Διατοπικών και Διακρατικών Έργων Συνεργασίας	33
3.3.3	Χρηματοδότηση	34
3.3.4	Ποσοτικοποιημένοι Στόχοι για τους Κοινούς Δείκτες της Ε.Ε.	35
3.4	ΜΕΤΡΟ 4.3 «Λειτουργία των ΟΤΔ, απόκτηση δεξιοτήτων και εμπύχωση στην περιοχή»	36
3.4.1	Σκοπός του Μέτρου	36
3.4.2	Ύψος Ενίσχυσης	36
3.4.3	Διαδικασία Χορήγησης της Ενίσχυσης	37
3.4.4	Χρηματοδότηση	37
3.4.5	Ποσοτικοποιημένοι Στόχοι για τους Κοινούς Δείκτες της Ε.Ε	37
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ – ΤΟ LEADER ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ		39
4.1	Τα Ωφελήματα μέσα από την ένταξη στην Πρωτοβουλία LEADER	40
4.2	Λόγος δημιουργίας ΟΤΔ, πως αυτό συμβάλλει στην Τοπ. Αυτ.	41
4.3	Υφισταμένη Κατάσταση στην Κύπρο	42
4.4	Ομάδες Τοπικής Δράσης	44
4.5	Αναπτυξιακή Εταιρία Λάρνακας	45
4.6	Αναπτυξιακή Εταιρία Κούρη	47
4.7	Αναπτυξιακή Εταιρία Πάφου	49
4.8	Αναπτυξιακή Εταιρία Μαραθάσας	50
4.9	Αναπτυξιακή Εταιρία Τιλλιρίας	52
4.10	Το ενδιαφέρον του κόσμου για το Αναπτυξιακό Πρόγραμμα LEADER	53
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ – ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ		54
5.1	Μεθοδολογία της Έρευνας	55
5.2	Αποτελέσματα Έρευνας	56
	Συμπεράσματα	67
	Βιβλιογραφία	69
	Παραρτήματα	70

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΠΙΝΑΚΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ – ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΜΕΤΡΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ	21
Πίνακας 3.1: Μέτρο 4.1	30
Πίνακας 3.2: Καθεστώς 4.1.1	31
Πίνακας 3.3: Καθεστώς 4.1.2	31
Πίνακας 3.4: Καθεστώς 4.1.3	31
Πίνακας 3.5: Ποσοτικοποιημένοι Στόχοι	32
Πίνακας 3.6: Μέτρο 4.2	34
Πίνακας 3.7: Ποσοτικοποιημένοι Στόχοι	35
Πίνακας 3.8: Μέτρο 4.3	37
Πίνακας 3.9: Ποσοτικοποιημένοι Στόχοι	38
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ – ΤΟ LEADER ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ	39
Πίνακας 4.1: Οι ΟΤΔ με τις κοινότητες, τους δήμους και τον πληθυσμό τους	45
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ – ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ	54
Πίνακας 5.1: Απαντήσεις στο ερώτημα: «Γνωρίζετε για το Αναπτυξιακό Πρόγραμμα Leader;»	56
Πίνακας 5.2: Απαντήσεις στο ερώτημα: «Η περιοχή που κατοικείτε είναι ενταγμένη σε κάποια ΟΤΔ;»	57
Πίνακας 5.3: Απαντήσεις στο ερώτημα: «Γνωρίζετε τι παρεμβάσεις – Έργα μπορούν να γίνουν;»	58
Πίνακας 5.4: Απαντήσεις στο ερώτημα: «Αν ναι σε ποιο τομέα γνωρίζετε τι παρεμβάσεις – έργα μπορούν να γίνουν;»	59
Πίνακας 5.5: Απαντήσεις στο ερώτημα: «Πόσο πιστεύετε θα βοηθήσει την περιοχή σας το Αναπτυξιακό Πρόγραμμα Leader;»	60
Πίνακας 5.6: Απαντήσεις στο ερώτημα: «Τι πιστεύετε ότι θα βοηθήσει την περιοχή σας; Κάποια δράση που δεν αναφέρθηκε;»	61
Πίνακας 5.7: Απαντήσεις στο ερώτημα: «Ενδιαφέρεστε να ενταχθείτε σε κάποιο Μέτρο του Leader;»	62

Πίνακας 5.8: Απαντήσεις στο ερώτημα: «Αν ναι σε ποιο Μέτρο - τι τομέα του Leader ενδιαφέρεστε να ενταχθείτε;»	63
Πίνακας 5.9: Απαντήσεις στο ερώτημα: «Μέσα από το πρόγραμμα Leader τι νομίζετε ότι πρέπει να αναδειχθεί στην περιοχή σας;»	64
Πίνακας 5.10: Απαντήσεις στο ερώτημα: «Πιστεύετε ότι οι ΟΤΔ θα βοηθήσουν την περιοχή σας;»	65
Πίνακας 5.11: Απαντήσεις στο ερώτημα: «Ποια πιστεύετε θα είναι η δουλειά των ΟΤΔ;»	66

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΕΙΚΟΝΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ – ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ LEADER	7
Εικόνα. 2.1: Ένα από τα πολλά υδάτινα ρεύματα της περιοχή	17
Εικόνα. 2.2: Ένα από τα σημεία επίσκεψης στο Blekinge	18
Εικόνα. 2.3: Εξασφάλιση της ποιότητας του προϊόντος επί τόπου	19
Εικόνα. 2.4: Βότανα και άλλα προϊόντα υφίστανται επεξεργασία εδώ	19
Εικόνα. 2.5: Το τελικό προϊόν είναι κάπως έτσι	19
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ – ΤΟ LEADER ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ	39
Εικόνα. 4.1: Χάρτης της Κύπρου με τις περιοχές των ΟΤΔ	44
Εικόνα. 4.2: Η επαρχία Λάρνακας με την ΟΤΔ της	45
Εικόνα. 4.3: Η επαρχία Λεμεσού με την ΟΤΔ του Κούρη	47
Εικόνα. 4.4: Η επαρχία Πάφου με την ΟΤΔ της	49
Εικόνα. 4.5: Η επαρχία Λευκωσίας με την ΟΤΔ της Μαραθάσας	50
Εικόνα. 4.6: Η επαρχία Λευκωσίας με την ΟΤΔ της Τιλλιρίας	52

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΡΑΒΔΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ – ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ	54
Ραβδόγραμμα 5.1: Ενημέρωση για το Αναπτυξιακό Πρόγραμμα Leader	56
Ραβδόγραμμα 5.2: Περιοχές ενταγμένες στην ΟΤΔ	57
Ραβδόγραμμα 5.3: Ενημέρωση για τις παρεμβάσεις ή έργα	58
Ραβδόγραμμα 5.4: Τομέας στον οποίο γνωρίζουν τι παρεμβάσεις - έργα μπορούν να γίνουν	59
Ραβδόγραμμα 5.5: Ανάπτυξη της περιοχής μέσω του Leader	60
Ραβδόγραμμα 5.6: Τι θα βοηθήσει την περιοχή να αναπτυχθεί	61
Ραβδόγραμμα 5.7: Ενδιαφέρον σχετικά με την ένταξη σε κάποιο μέτρο του Leader	62
Ραβδόγραμμα 5.8: Τομέας ενδιαφέροντος	63
Ραβδόγραμμα 5.9: Τι πρέπει να αναδειχθεί στην περιοχή	64
Ραβδόγραμμα 5.10: Αναγκαιότητα των ΟΤΔ στις περιοχές	65
Ραβδόγραμμα 5.11: Ο ρόλος των ΟΤΔ	66

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στα πλαίσια ένταξης της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση της υποδείχθηκε όπως αυτή υιοθετήσει διάφορα Ευρωπαϊκά προγράμματα ώστε να εναρμονισθεί με τα άλλα Κράτη Μέλη. Ένα από αυτά τα προγράμματα ήταν και το Αναπτυξιακό Πρόγραμμα LEADER. Το Πρόγραμμα αυτό έχει να κάνει με την Αγροτική Ανάπτυξη, την ενίσχυση και την ανάπτυξη της αγροτικής οικονομίας και την αξιοποίηση των φυσικών και πολιτιστικών πόρων με απώτερο σκοπό την αειφόρο ανάπτυξη στις περιοχές εφαρμογής του.

Σημαντικό πλεονέκτημα της πρωτοβουλίας LEADER είναι η εκ των κάτω προς τα άνω προσέγγιση. Δηλαδή τα προβλήματα των αγροτικών κοινοτήτων αντιμετωπίζονται ολοκληρωμένα με λύσεις που προτείνουν οι ίδιοι οι κάτοικοι των αγροτικών περιοχών. Με τη χάραξη μακροπρόθεσμων ολοκληρωμένων στρατηγικών αγροτικής ανάπτυξης και την υλοποίηση καινοτόμων δράσεων, οι κάτοικοι των αγροτικών περιοχών παίρνουν το μέλλον στα χέρια τους έτσι ώστε να αντιμετωπίσουν τα φαινόμενα οικονομικής υστέρησης, να αναβαθμίσουν την ποιότητα ζωής τους, να προστατεύσουν και να αναβαθμίσουν το περιβάλλον και τους φυσικούς και πολιτιστικούς πόρους τους.

Ακολουθεί μια σύντομη ιστορική αναφορά στην Κύπρο και στην οικονομία του νησιού πριν μπούμε στο κυρίως μέρος της μελέτης. Σ' αυτό περιλαμβάνεται αρχικά μια ιστορική ανασκόπηση της εφαρμογής της πρωτοβουλίας LEADER στην Ευρωπαϊκή Ένωση και των χαρακτηριστικών της καθώς και παραδείγματα δράσεων Ομάδων Τοπικής Δράσης άλλων κρατών μελών που εφάρμοσαν με επιτυχία την προσέγγιση LEADER και έφεραν ανάπτυξη στην περιοχή τους. Στη συνέχεια γίνεται αναλυτική περιγραφή των μέτρων 4.1, 4.2 και 4.3 του προγράμματος, των ωφελειών από την ένταξη στην πρωτοβουλία και της υφιστάμενης κατάστασης στην Κύπρο. Όλα τα πιο πάνω κεφάλαια περιλαμβάνονται στο πρώτο μέρος που είναι το θεωρητικό, ενώ στο δεύτερο μέρος που ακολουθεί βρίσκεται το ερευνητικό κομμάτι της μελέτης που αφορά τη μεθοδολογία της έρευνας και την ανάλυση των στοιχείων και αποτελεσμάτων.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στα πλαίσια ένταξης της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση της υποδείχθηκε όπως αυτή υιοθετήσει διάφορα Ευρωπαϊκά προγράμματα ώστε να εναρμονισθεί με τα άλλα Κράτη Μέλη. Ένα από αυτά τα προγράμματα ήταν και το Αναπτυξιακό Πρόγραμμα LEADER. Το Πρόγραμμα αυτό έχει να κάνει με την Αγροτική Ανάπτυξη, την ενίσχυση και την ανάπτυξη της αγροτικής οικονομίας και την αξιοποίηση των φυσικών και πολιτιστικών πόρων με απώτερο σκοπό την αειφόρο ανάπτυξη στις περιοχές εφαρμογής του.

Σημαντικό πλεονέκτημα της πρωτοβουλίας LEADER είναι η εκ των κάτω προς τα άνω προσέγγιση. Δηλαδή τα προβλήματα των αγροτικών κοινοτήτων αντιμετωπίζονται ολοκληρωμένα με λύσεις που προτείνουν οι ίδιοι οι κάτοικοι των αγροτικών περιοχών. Με τη χάραξη μακροπρόθεσμων ολοκληρωμένων στρατηγικών αγροτικής ανάπτυξης και την υλοποίηση καινοτόμων δράσεων, οι κάτοικοι των αγροτικών περιοχών παίρνουν το μέλλον στα χέρια τους έτσι ώστε να αντιμετωπίσουν τα φαινόμενα οικονομικής υστέρησης, να αναβαθμίσουν την ποιότητα ζωής τους, να προστατεύσουν και να αναβαθμίσουν το περιβάλλον και τους φυσικούς και πολιτιστικούς πόρους τους.

Ακολουθεί μια σύντομη ιστορική αναφορά στην Κύπρο και στην οικονομία του νησιού πριν μπούμε στο κυρίως μέρος της μελέτης. Σ' αυτό περιλαμβάνεται αρχικά μια ιστορική ανασκόπηση της εφαρμογής της πρωτοβουλίας LEADER στην Ευρωπαϊκή Ένωση και των χαρακτηριστικών της καθώς και παραδείγματα δράσεων Ομάδων Τοπικής Δράσης άλλων κρατών μελών που εφάρμοσαν με επιτυχία την προσέγγιση LEADER και έφεραν ανάπτυξη στην περιοχή τους. Στη συνέχεια γίνεται αναλυτική περιγραφή των μέτρων 4.1, 4.2 και 4.3 του προγράμματος, των ωφελειών από την ένταξη στην πρωτοβουλία και της υφιστάμενης κατάστασης στην Κύπρο. Όλα τα πιο πάνω κεφάλαια περιλαμβάνονται στο πρώτο μέρος που είναι το θεωρητικό, ενώ στο δεύτερο μέρος που ακολουθεί βρίσκεται το ερευνητικό κομμάτι της μελέτης που αφορά τη μεθοδολογία της έρευνας και την ανάλυση των στοιχείων και αποτελεσμάτων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ – ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΟΥ ΝΗΣΙΟΥ

1.1 Σύντομη αναφορά στην Κύπρο

Η Κύπρος είναι το τρίτο σε μέγεθος νησί της Μεσογείου, μετά τη Σαρδηνία και τη Σικελία. Απέχει 800 χιλιόμετρα ανατολικά από την ηπειρωτική Ελλάδα και στα βόρεια της βρίσκεται η Τουρκία, στα ανατολικά η Συρία και στα νότια η Αίγυπτος.

Η ιστορία της Κύπρου είναι μια από τις παλαιότερες στον κόσμο. Εξαιτίας της στρατηγικής της θέσης, που είναι σταυροδρόμι τριών ηπείρων, καθώς και των σημαντικών ποσοτήτων χαλκού και ξυλείας που υπήρχαν στο νησί προσέλκυσε κατά καιρούς πολλούς κατακτητές. Σήμερα η Κύπρος παραμένει η μόνη μοιρασμένη πρωτεύουσα στην Ευρώπη ως αποτέλεσμα της τουρκικής εισβολής στις 20 Ιουλίου του 1974.

Η Κύπρος είναι από το 1960 ανεξάρτητη, κυρίαρχη Δημοκρατία με προεδρικό σύστημα διακυβέρνησης και έχει ως βασική αρχή της δημοκρατίας της το διαχωρισμό των τριών εξουσιών και την άσκηση τους από διαφορετικούς φορείς.

Οι εξουσίες αυτές είναι:

- Η εκτελεστική εξουσία που ασκείται από τον Πρόεδρο, τους Υπουργούς και το Υπουργικό Συμβούλιο και έχει καθήκον να εφαρμόζει τους νόμους του κράτους, να φροντίζει για την ασφάλεια του και γενικά να εργάζεται για την πρόοδο και την ευημερία του λαού σε όλους τους τομείς.
- Η κυπριακή Βουλή, που ασκεί τη νομοθετική εξουσία και είναι κυρίως σώμα νομοθετικό. Ο τρόπος όμως λειτουργίας της καθώς και το κύρος των βουλευτών ως αντιπροσώπων του λαού, της επιτρέπουν έμμεσα να ασκεί και κοινοβουλευτικό έλεγχο αλλά να δρα και ως σώμα συμβουλευτικό.

- Και τέλος, η δικαστική εξουσία που ασκεί έλεγχο στις άλλες δύο εξουσίες, ώστε οι πράξεις τους να περιορίζονται στα πλαίσια των διαδικασιών που ορίζουν το Σύνταγμα και οι νόμοι.¹

1.2 Η Οικονομία του Νησιού

Η κυπριακή οικονομία είναι μια μικρή και αρκετά ευέλικτη οικονομία, με την ικανότητα προσαρμογής της σε ραγδαία μεταβαλλόμενες συνθήκες. Διαχρονικά χαρακτηρίζεται από πολύ ικανοποιητικό ρυθμό οικονομικής ανάπτυξης, μέσα σε συνθήκες πλήρους απασχόλησης και μακροοικονομικής εσωτερικής και εξωτερικής σταθερότητας.

Τα βασικά χαρακτηριστικά της κυπριακής οικονομίας είναι τα ακόλουθα:

- Ο ιδιωτικός τομέας έχει πρωταγωνιστικό ρόλο στην παραγωγική διαδικασία και ο ρόλος του κράτους είναι απλά υποστηρικτικός.
- Η εγχώρια αγορά χαρακτηρίζεται από το μικρό της μέγεθος.
- Το μικρό μέγεθος της εγχώριας αγοράς εμποδίζει την αξιοποίηση οικονομιών μεγάλης κλίμακας και την ανάπτυξη ικανοποιητικών διασυνδέσεων μεταξύ των διαφόρων τομέων οικονομικής δραστηριότητας.
- Από το μικρό τους μέγεθος χαρακτηρίζονται και οι επιχειρηματικές μονάδες (περισσότερες από τις μισές επιχειρήσεις, 58%, απασχολούν μόνο ένα πρόσωπο). Αυτό, όπως και στην περίπτωση της εγχώριας αγοράς, δυσκολεύει την αξιοποίηση οικονομιών κλίμακας και τη χρήση προηγμένης τεχνολογίας και σύγχρονων μεθόδων διεύθυνσης, σχεδιασμού παραγωγής και εμπορίας.

¹ «Περί Κύπρου», εκδόσεις Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών Κυπριακής Δημοκρατίας, Λευκωσία 2006

- Το εργατικό δυναμικό σε πολλές περιπτώσεις είναι αρκετά περιορισμένο και οι κενές θέσεις που δημιουργούνται καλύπτονται, σε μεγάλη έκταση, από ξένο εργατικό δυναμικό.
- Ο ανοικτός της χαρακτήρας. Το σύνολο των εξαγωγών και εισαγωγών αγαθών και υπηρεσιών αντιστοιχούσε περίπου στο 97,5% του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος (ΑΕΠ) το 2004, σε σύγκριση με 70, 4% κατά μέσο όρο στην ΕΕ των 25.
- Οι τριτογενείς τομείς των υπηρεσιών έχουν κυρίαρχη και συνεχώς αυξανόμενη σημασία. Η εξέλιξη αυτή δείχνει τη σταδιακή μετεξέλιξη της κυπριακής οικονομίας από εξαγωγές μεταλλευμάτων και γεωργικών προϊόντων (κυρίως χαλκού, αμιάντου και εσπεριδοειδών) την περίοδο 1961-73 και εξαγωγές μεταποιημένων προϊόντων (κυρίως ειδών ένδυσης και υπόδησης) προς το τέλος της δεκαετίας του 1970 και αρχές του 1980, σε διεθνές τουριστικό και επιχειρηματικό κέντρο και κέντρο παροχής υπηρεσιών κατά τη διάρκεια των τελευταίων δύο δεκαετιών.
- Η οικονομία εξαρτάται μερικώς και από τον τομέα του τουρισμού, είτε άμεσα μέσω των αγορών αγαθών και υπηρεσιών από τους τουρίστες σε διάφορους τομείς οικονομικής δραστηριότητας, είτε έμμεσα μέσω των διατομεακών σχέσεων.²

² «Περί Κύπρου», εκδόσεις Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών Κυπριακής Δημοκρατίας, Λευκωσία 2006

1.3 Η Πρωτοβουλία LEADER και Προοπτικές Αγροτικής Ανάπτυξης

Σήμερα, η κυπριακή γεωργία αντιμετωπίζει ποικίλα και διαφορετικής εντάσεως προβλήματα, τα οποία καλείται να αντιμετωπίσει προκειμένου να ανταπεξέλθει στο νέο ανταγωνιστικό περιβάλλον. Οι γεωργοί μας καλούνται πια να διαφοροποιήσουν τα προϊόντα τους, να παράξουν προϊόντα ποιότητας και να βρουν καινοτόμες λύσεις έτσι ώστε να ξεπεράσουν τις ανταγωνιστικές πιέσεις που δέχονται τα προϊόντα τους τόσο από κοινοτικά προϊόντα όσο και από προϊόντα τρίτων χωρών. Ακολουθώντας τις προσεγγίσεις αυτές αναμένεται όχι μόνο η αναζωογόνηση του γεωργικού επαγγέλματος αλλά και η ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών.

Μια διαφορετική προσέγγιση που συμβάλλει στην αγροτική ανάπτυξη είναι η εφαρμογή της πρωτοβουλίας LEADER. Η πρωτοβουλία αυτή υλοποιείται μέσα από τις Ομάδες Τοπικής Δράσης, οι οποίες επικεντρώνονται στα διάφορα προβλήματα των αγροτικών περιοχών και έχουν ως σκοπό την εφαρμογή αποτελεσματικότερων στρατηγικών αγροτικής ανάπτυξης. Με την εφαρμογή της πρωτοβουλίας LEADER η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει ως στόχο να ενεργοποιηθεί ο τοπικός πληθυσμός των αγροτικών περιοχών για να εξετάσει το δυναμικό της περιοχής του και να εφαρμόσει μακροπρόθεσμες στρατηγικές αγροτικής ανάπτυξης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ – ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ LEADER

2.1 Τοπική Ανάπτυξη

Με τον όρο «Τόπος» δεν εννοούμε μόνο μια συγκεκριμένη εδαφική ενότητα ή έναν συγκεκριμένο γεωγραφικό χώρο, ούτε μόνο τους κατοίκους του ιδίου του χώρου αυτού. Για το αντικείμενο μας η λέξη «Τόπος» είναι κάτι βαθύτερο. Ο «Τόπος» υποδηλώνει την κοινωνική συνοχή των ανθρώπων που κατοικούν σε μια ορισμένη εδαφική ενότητα και ταυτόχρονα το πολιτιστικό δέσιμο των ανθρώπων αυτών με τον συγκεκριμένο αυτό χώρο, στον οποίο κατοικούν για ένα ορισμένο χρονικό διάστημα.

Σύμφωνα με τον καθηγητή, κύριο Λεωνίδα Α. Παπακωνσταντινίδη, καθιερωμένος όρος για την «**Τοπική Ανάπτυξη**» δεν υπάρχει. Περιγράφεται μέσα από τη συνολική Διαπραγμάτευση ως όριο διαδικασίας της. Από αυτή την άποψη, η «**Τοπική Ανάπτυξη**» είναι όριο διαδικασίας ανάπτυξης και διαρθρωτικής αλλαγής ταυτόχρονα, που επιδρά σε ένα χωρικά καθορισμένο και εντοπισμένο χώρο-τόπο και αποβλέπει στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των κατοίκων του.

Έμφαση δίνεται στην «**Τοπική Επιχειρηματική ικανότητα**». Με τον όρο αυτό, νοείται η ικανότητα των τοπικών επιχειρηματιών στο να οργανώνουν αποτελεσματικά τους τοπικούς πόρους της περιοχής, έτσι ώστε τα τοπικά προϊόντα να είναι ανταγωνιστικά στις εθνικές και τελικά στις διεθνείς αγορές.

Συνθέτοντας τα πιο πάνω, καταλήγουμε στην «**Ολοκληρωμένη Ενδογενή Τοπική Ανάπτυξη**» ως στόχο της αναπτυξιακής διαδικασίας. Αυτό δε σημαίνει πως δεν υπάρχουν και άλλες εναλλακτικές Στρατηγικές Τοπικής Ανάπτυξης, οι περισσότερες εκ των οποίων μάλιστα συνδέουν την έννοια της Ανάπτυξης με την έννοια της οικολογίας, που είναι σήμερα το μεγαλύτερο ζητούμενο της Ανάπτυξης. Η νέα έννοια που μπαίνει είναι αυτή του «ολοκληρωμένου».

Στα μαθηματικά διαφορικό ολοκλήρωμα ορίζεται ως το όριο των διαδοχικών προσεγγίσεων (και μάλιστα άπειρων) με τις οποίες πλησιάζουμε αλλά δεν βρίσκουμε ακριβώς το εμβαδόν μιας επιφάνειας, η οποία δεν είναι μετρήσιμη με τα εργαλεία που διαθέτουμε. Αντιστοίχως, η ολοκληρωμένη Ανάπτυξη συνιστά όριο διαδοχικών αναπτυξιακών προσεγγίσεων, γεγονός που οδηγεί τη σκέψη στην ανάγκη μιας συνεχούς και αδιάκοπης αναπτυξιακής διεργασίας προς έναν πολύ συγκεκριμένο στόχο, τη συλλογική πρόοδο, το συλλογικό τοπικό καλό.

Υπάρχουν δύο λογικές της ολοκλήρωσης: Η πρώτη επικεντρώνεται στους μηχανισμούς της αγοράς. Δηλαδή μέσω διαφόρων καναλιών μεταφέρεται η πίεση για εργασία από το μητροπολιτικό κέντρο στον μικρό τόπο. Οι μηχανισμοί της αγοράς, αποδεδειγμένα, όχι μόνο δεν βοηθούν στη διαδικασία ανάπτυξης του μικρού τόπου, αλλά αντίθετα απορροφούν από αυτόν τους πόρους του, είτε αυτοί είναι φυσικοί, είτε ανθρώπινοι.

Η δεύτερη λογική της ολοκλήρωσης εστιάζει στη συνειδητή προσπάθεια των κατοίκων των μικρών τόπων να πετύχουν την ολοκλήρωση, μέσω της ενεργότερης συμμετοχής τους σε επιλογές και αποφάσεις που αφορούν την ανάπτυξη του ίδιου του τόπου τους. Κάτι τέτοιο επιτυγχάνεται μέσω μιας κοινής τοπικής συνείδησης και της θέλησης να αξιοποιήσουν όσο το δυνατό μόνοι τους, τους φυσικούς πόρους της περιοχής τους. Δηλαδή, με την «εκ των κάτω προς τα άνω προσέγγιση». Τα προβλήματα και οι ανάγκες επισημαίνονται δηλαδή, από τους κατοίκους της κάθε περιοχής και προσεγγίζονται από λύσεις που προτείνουν οι ίδιοι. Η προσέγγιση αυτή επιτρέπει στις τοπικές κοινότητες να συμμετέχουν ενεργότερα στο σχεδιασμό και στην υλοποίηση προγραμμάτων τα οποία, σε τελική ανάλυση, καλύπτουν τις ιδιαίτερες ανάγκες της περιοχής τους.

Τίθεται πλέον η έννοια του «**τοπικά ολοκληρωμένου**». Με τον όρο αυτό, εννοούμε την πολύπλευρη, πολυτομεακή και από πολλές κατευθύνσεις προσέγγιση μιας χωρικά εντοπισμένης γεωγραφικής ενότητας, με επίκεντρο τη

φύση, τον άνθρωπο και τις αξίες του τόπου. Αυτό ονομάζεται «οριζόντιος σχεδιασμός» της Ανάπτυξης του τόπου.

Για να επιτευχθεί αυτό απαραίτητα είναι τρία πράγματα: α) Μια ισχυρή τοπική ομάδα (Ομάδα Τοπικής Δράσης) β) ένα στρατηγικό ολοκληρωμένο επιχειρησιακό σχέδιο δράσης (business plan), το οποίο θα πρέπει να συντάξει η τοπική αυτή ομάδα και γ) ισχυρή Διαπραγμάτευση: Το ολοκληρωμένο βασίζεται στον πιο αποφασισμένο να σπάσει τη Διαπραγμάτευση. Είναι ακριβώς στο σημείο αυτό που κλείνει η συμφωνία της εσωτερικής Διαπραγμάτευσης, η οποία οδηγεί στην πραγματοποίηση του τοπικά ολοκληρωμένου.

Η τοπική οριζόντια ολοκλήρωση εντάσσεται ευρύτερα στην παγκόσμια ολοκλήρωση αφού έχει εξασφαλίσει την κοινωνική συνοχή. Όσο πιο ισχυρή είναι η κοινωνική συνοχή, τόσο πιο εύκολα κλείνει η συμφωνία της Διαπραγμάτευσης με το διεθνή περίγυρο. Συμπεραίνουμε λοιπόν πως, η επιβίωση του μικρού τόπου εξαρτάται άμεσα από τη διαπραγματευτική του θέση στη συγκεκριμένη χρονική στιγμή με τη διεθνή κοινότητα.

Επειδή το LEADER είναι ένα **Στρατηγικό Πρόγραμμα Ολοκληρωμένης και Ενδογενούς Τοπικής Ανάπτυξης** κρίνεται σκόπιμο να παρατεθούν ορισμένα θεωρητικά κομμάτια-ορισμοί κάμποι από τους οποίους αναφέρθηκαν πιο πάνω:

- Ο «**Τόπος**» υποδηλώνει την κοινωνική συνοχή των ανθρώπων που κατοικούν σε μια ορισμένη εδαφική ενότητα και ταυτόχρονα το πολιτιστικό δεσμό των ανθρώπων αυτών με τον συγκεκριμένο αυτό χώρο, στον οποίο κατοικούν για ένα ορισμένο χρονικό διάστημα.
- «**Τοπική Ανάπτυξη**» είναι όριο διαδικασίας ανάπτυξης και διαρθρωτικής αλλαγής ταυτόχρονα, που επιδρά σε ένα χωρικά καθορισμένο και εντοπισμένο χώρο-τόπο και αποβλέπει στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των κατοίκων του.

- **«Ενδογενής Τοπική Ανάπτυξη».** Με τον όρο «ενδογενής» εννοούμε την ανάπτυξη του τόπου, η οποία βασίζεται στην αξιοποίηση των τοπικών πόρων, ανθρώπινων και φυσικών, αποφεύγοντας όσο είναι εφικτό τις εξωγενείς εξαρτήσεις και παρεμβάσεις. Είναι δηλαδή, μια εσωτερική υπόθεση των μελών μιας κοινωνίας και βασίζεται στους δεσμούς αλληλεγγύης που αναπτύσσονται ανάμεσά τους.
- **«Ολοκληρωμένη Ενδογενή Τοπική Ανάπτυξη».** Με τον όρο «**Τοπικά ολοκληρωμένη**» νοείται η πολύπλευρη, πολυτομεακή και από πολλές κατευθύνσεις προσέγγιση μιας χωρικά εντοπισμένης γεωγραφικής ενότητας, με επίκεντρο τη φύση, τον άνθρωπο και τις αξίες του τόπου. Η προσέγγιση αυτή έχει ουσία όταν στοχεύει στην προβολή της κοινωνίας προς τα έξω και στην επιβίωσή της στη διεθνή αγορά.

Επειδή όμως το LEADER ασχολείται με τις τοπικές επιχειρήσεις ίσως χρειάζεται να μιλήσουμε για την Τοπική Επιχειρηματική ικανότητα.

«Τοπική Επιχειρηματική ικανότητα» αποκαλείται η ικανότητα των τοπικών επιχειρηματιών στο να οργανώνουν αποτελεσματικά τους τοπικούς πόρους της περιοχής, έτσι ώστε τα τοπικά προϊόντα να είναι ανταγωνιστικά στις εθνικές και τελικά στις διεθνείς αγορές.

Όταν για παράδειγμα μια οικογένεια νοίκιαζε κάποια από τα δωμάτια του σπιτιού της σε επισκέπτες, ή μια γυναίκα πουλούσε ένα κέντημα κέρδιζε ένα συμπληρωματικό εισόδημα από αυτό. Οι τοπικές αυτές πρωτοβουλίες-δράσεις, συνιστούσαν μια μορφή άτυπης απασχόλησης, η οποία παρήγαγε ένα αρκετά σημαντικό τοπικό εισόδημα. Αυτές οι μεμονωμένες δράσεις ονομάστηκαν **«τοπικές πρωτοβουλίες»** και απέκτησαν διαχρονικά μεγάλη σημασία στην τοπική αναπτυξιακή διαδικασία, ιδιαίτερα ως μια ιδιότυπη απασχόληση, στο πλαίσιο της τοπικής αγροτικής πολυαπασχόλησης. Πρόκειται για το συνδυασμό

διαφορετικών ενασχολήσεων από έναν και μόνο άνθρωπο, μέσα στο χώρο της τοπικής αγροτικής κοινωνίας.

Αντίθετα με τους κανόνες και τους μηχανισμούς της αγοράς, βασική επιδίωξη των τοπικών αυτών επιχειρηματιών, πέρα από το κέρδος, είναι η συλλογική δράση και η συγκράτηση του τοπικού πληθυσμού στις πατρογονικές του εστίες. Αυτές οι μορφές επιχειρηματικής δράσης είναι πρωτόγνωρες στις οικονομίες της αγοράς.

Οι τοπικές επιχειρήσεις στηρίζουν τη λειτουργία τους στη συλλογική οργάνωση και είναι σημαντικές για την ενίσχυση της τοπικής αγοράς και της τοπικής απασχόλησης. Αν δεν το κάνουν αυτό, το αποτέλεσμα θα είναι η εγκατάλειψη του τόπου, ιδιαίτερα από τις νεαρές και παραγωγικές ηλικίες και κατά συνέπεια ο μαρasmus της τοπικής κοινωνίας.

Κατά συνέπεια η όλη διαδικασία της Τοπικής Ανάπτυξης δίνει τη δυνατότητα στους κατοίκους της τοπικής κοινωνίας να αποκτήσουν περισσότερο ενεργό συμμετοχή στα διάφορα συμβάντα του τόπου τους. Παρέχει τη δυνατότητα μιας συλλογικότερης δράσης και της απασχόλησης τοπικά. Καλλιεργεί το αίσθημα της τοπικής αλληλεγγύης και ενεργοποιεί την τοπική επικοινωνία. Σε ορισμένες περιπτώσεις, ενθαρρύνει την ιδέα της εθελοντικής προσφοράς εργασίας, ιδιαίτερα σε δράσεις που συνδέονται με τον πολιτισμό.

Όλα αυτά τα στοιχεία της Τοπικής Ανάπτυξης είναι ασύλληπτα, για τα δεδομένα της σύγχρονης αγοράς και της παγκοσμιοποίησης όπου το κίνητρο δημιουργίας και ανάπτυξης είναι αποκλειστικά και μόνο το κέρδος. Αυτά είναι και τα συστατικά που διαφοροποιούν την Τοπική Ανάπτυξη από κάθε άλλη είδους ανάπτυξης, στον ανταγωνιστικό κόσμο της ελεύθερης αγοράς.³

³ Λεωνίδας Α. Παπακωνσταντινίδης, «Διαπραγμάτευση και Τοπική Ανάπτυξη», εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα 2007

Από όλα αυτά τα θεωρητικά κομμάτια, που διαβάσαμε πιο πάνω, βλέπουμε ότι για να έχουμε LEADER πρέπει να έχουμε Τοπικούς Επιχειρηματίες. Δείχνουμε ότι, επιστημονικά έχουμε LEADER. Αφού έχει το LEADER όλα αυτά τα χαρακτηριστικά, είναι πρόγραμμα **Ενδογενής Ανάπτυξης**.

Με τον όρο «**Ενδογενής Ανάπτυξη**» νοείται η διαδικασία ανάπτυξης μιας χωρικής οντότητας, η οποία, σε κάποια ιστορική στιγμή, αποφασίζει με δική της πρωτοβουλία να ενεργοποιήσει τους πόρους (ανθρώπινο δυναμικό, κεφάλαιο, φυσικούς πόρους) τους οποίους διαθέτει, αποκλείοντας όλους, ή τουλάχιστον ορισμένους από τους εξωτερικούς παράγοντες, που θέτουν φραγμούς στη δική της ανάπτυξη.

Αυτή είναι η θεωρία και το LEADER είναι η πράξη της θεωρίας.

2.2 Ιστορική Ανασκόπηση της Εφαρμογής της Πρωτοβουλίας LEADER

Η πρωτοβουλία LEADER δημιουργήθηκε στα πλαίσια της πρώτης μεταρρύθμισης των διαρθρωτικών ταμείων (1989 – 1993). Η ονομασία LEADER βγαίνει από τις λέξεις: **L**ink **B**etween **A**ctors for the **D**evelopment of the **R**ural **E**conomy. Δηλαδή, Δεσμός μεταξύ Φορέων για την Αγροτική Ανάπτυξη.

Συγκεκριμένα, το 1991 η πρωτοβουλία ξεκίνησε με την ονομασία LEADER I και είχε ως στόχο τη βελτίωση του αναπτυξιακού δυναμικού των αγροτικών περιοχών με την προώθηση της τοπικής πρωτοβουλίας και την απόκτηση τεχνογνωσίας για την τοπική ανάπτυξη καθώς και τη διάδοση της τεχνογνωσίας σε άλλες αγροτικές περιοχές.

Το 1994, η πρωτοβουλία LEADER συνεχίστηκε με το πρόγραμμα LEADER II, με σκοπό τη συνεργασία και την καινοτομία ως επιπρόσθετα στοιχεία του προγράμματος.

Στη συνέχεια, το 2000 υπήρξε η πρωτοβουλία LEADER+, η οποία περιστρεφόταν γύρω από τρεις κύριες δράσεις: τη βελτίωση της ποιότητας ζωής στις αγροτικές περιοχές, τη δημιουργία πρόσθετης αξίας στα τοπικά προϊόντα και την αξιοποίηση των φυσικών και πολιτιστικών πόρων.

Η εφαρμογή της πρωτοβουλίας LEADER στην Ευρωπαϊκή Ένωση είχε ως αποτέλεσμα την ανάπτυξη στις αγροτικές περιοχές. Συνειδητοποιώντας τα ευεργετικά αποτελέσματα που επέφερε η εφαρμογή της πρωτοβουλίας, η προσέγγιση LEADER ενσωματώνεται στον κεντρικό κορμό της πολιτικής της Αγροτικής Ανάπτυξης, ως ο τέταρτος άξονας των Προγραμμάτων Αγροτικής Ανάπτυξης στη νέα προγραμματική περίοδο 2007-2013.

2.3 Τα Χαρακτηριστικά της Πρωτοβουλίας LEADER

Θα μπορούσε κανείς να πει πως η πρωτοβουλία LEADER είναι ουσιαστικά ένας μηχανισμός μέσα από τον οποίο οι κοινότητες των αγροτικών περιοχών συνενώνουν τις δυνάμεις τους, ώστε να επέλθει ανάπτυξη στην περιοχή τους. Χαρακτηριστικό της πρωτοβουλίας αυτής είναι ότι εστιάζει σε συγκεκριμένες περιοχές, όπου συνεργάζονται οι διάφοροι φορείς οι οποίοι σχεδιάζουν και υλοποιούν ολοκληρωμένες στρατηγικές αγροτικής ανάπτυξης. Δηλαδή, η πρωτοβουλία LEADER συνενώνει σε τοπικό επίπεδο τα διάφορα προβλήματα, τους παράγοντες και τους πόρους των αγροτικών περιοχών. Η απαιτούμενη τοπική εστίαση στην αγροτική ανάπτυξη επιτυγχάνεται μέσω των Ομάδων Τοπικής Δράσης (ΟΤΔ), οι οποίες δημιουργούνται για να σχεδιάζουν και να επιβλέπουν την υλοποίηση της στρατηγικής της αγροτικής ανάπτυξης. Στις ΟΤΔ πρέπει να συμμετέχουν οι κοινοτικές αρχές, ενώ μπορούν να συμμετάσχουν ενώσεις επαγγελματιών, όπως οι ομάδες παραγωγών, ιδιωτικές επιχειρήσεις, γεωργικοί συνεταιρισμοί αλλά και οποιοδήποτε άλλοι εκπρόσωποι της κοινωνίας των πολιτών οι οποίοι διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην περιοχή.

Ένα από τα σημαντικότερα στοιχεία της πρωτοβουλίας LEADER είναι η εκ των κάτω προς τα άνω προσέγγιση. Δηλαδή, τα προβλήματα και οι ανάγκες επισημαίνονται από τους κατοίκους της κάθε περιοχής και προσεγγίζονται από λύσεις που προτείνουν οι ίδιοι οι κάτοικοι. Η προσέγγιση αυτή επιτρέπει στις τοπικές κοινότητες να συμμετέχουν περισσότερο στο σχεδιασμό και στην υλοποίηση προγραμμάτων τα οποία, σε τελική ανάλυση, καλύπτουν τις ιδιαίτερες ανάγκες της περιοχής τους.

Η προσέγγιση των προβλημάτων των αγροτικών περιοχών επιβάλλεται σήμερα όσο ποτέ άλλοτε. Σήμερα δεν είναι αρκετό στις αγροτικές περιοχές να υπάρχει μόνο ένα καλό περιβάλλον και ευκαιρίες απασχόλησης χωρίς καλή κοινωνική ζωή και πρόσβαση σε δημόσιες υπηρεσίες και νέες τεχνολογίες.

Ούτε είναι χρήσιμο να υπάρχουν νέες τεχνολογίες, αν οι άνθρωποι δεν μπορούν να απασχοληθούν επικερδώς, εξαιτίας της απουσίας της απαραίτητης υποδομής και κατάρτισης που θα επιτρέπει τη χρησιμοποίησή τους. Αλλά ακόμη και η δημιουργία προστιθέμενης αξίας στα τοπικά προϊόντα δεν είναι αρκετή ώστε να φέρει ανάπτυξη στην περιοχή αν δεν δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στην εμπορία των προϊόντων. Πρέπει λοιπόν να βρεθούν τρόποι ολοκληρωμένης προσέγγισης των προβλημάτων καθώς και των δυνατοτήτων της κάθε περιοχής, έτσι ώστε η ύπαιθρος να γίνει ανταγωνιστική και να αποτραπεί η τάση εγκατάλειψής της.

Η πρωτοβουλία LEADER δίνει τη δυνατότητα στις αγροτικές περιοχές, μέσα από την εφαρμογή ολοκληρωμένων στρατηγικών αγροτικής ανάπτυξης, να αναπτύξουν εκείνες τις οικονομικές δραστηριότητες που θα αυξήσουν την ανταγωνιστικότητα των γεωργικών προϊόντων, θα βελτιώσουν την ποιότητα ζωής στις αγροτικές περιοχές ενώ παράλληλα θα διασφαλίσουν την αειφόρο διαχείριση των φυσικών πόρων.⁴

⁴ Υπουργείο Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος, Τμήμα Γεωργίας

2.4 Παραδείγματα Δράσεων μέσω της προσέγγισης LEADER+ από άλλα Κράτη Μέλη

2.4.1 Σουηδία – Ένας σύλλογος τοπικής κληρονομιάς στον 21ο αιώνα: ένα εικονικό κέντρο επισκεπτών

Εικόνα. 2.1: Ένα από τα πολλά υδάτινα ρεύματα της περιοχής

Η ΟΤΔ του Ανατολικού Blekinge της Σουηδίας δημιούργησε μια ιστοσελίδα για να προβάλλει τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της περιοχής. Η ιστοσελίδα αυτή αποτελούσε την πληρέστερη πηγή πληροφοριών σχετικά με την τοπική κληρονομιά της περιοχής, έτσι ώστε να αναδείξει τα χαρακτηριστικά της περιοχής που μπορεί κανείς να επισκεφτεί.

Χάρη στη δράση αυτή, οι τουριστικές δυνατότητες της περιοχής αυξήθηκαν. Αυτό οφειλόταν κυρίως στην παροχή πληροφοριών σχετικά με την ιστορία, τους χάρτες, τις

φωτογραφίες και τις περιγραφές διαδρομών που μπορούσε ο περιηγητής να ακολουθήσει, καθιστώντας την περιοχή τους πιο ελκυστική και πιο προσβάσιμη στον επισκέπτη. Η δράση δεν απέβλεπε μόνο στην προσέλκυση τουριστών αλλά απευθυνόταν ταυτόχρονα στους νέους και όλους τους κατοίκους της περιοχής, δίνοντας τους την ευκαιρία να ανακαλύψουν και να λάβουν μέρος στην πλούσια πολιτιστική και φυσική κληρονομιά της περιοχής τους.

Η χρησιμοποίηση του διαδικτύου για την παροχή πληροφοριών και την πρόκληση ενδιαφέροντος για τα αξιοθέατα που μπορούσε να επισκεφθεί κανείς σε μια πολύ μικρή περιοχή, είχε αποτελεσματική σημασία για την ανάπτυξή της. Μια άλλη θετική πτυχή της δράσης ήταν η αφύπνιση της συνείδησης των μαθητών για την πολιτιστική τους κληρονομιά, η οποία ανανέωσε το ενδιαφέρον τους στο μάθημα της ιστορίας που προηγουμένως ήταν για αυτούς ανιαρό.

Εικόνα. 2.2: Ένα από τα σημεία επίσκεψης στο Blekinge

2.4.2 Φινλανδία – δημιουργία πρόσθετης αξίας για τα τοπικά προϊόντα-Αποξηραμένα φυσικά προϊόντα από την περιφέρεια Καινου

Σε ένα μικρό χωριό στη Φινλανδία, σε μια περιοχή της οποίας το φυσικό περιβάλλον θεωρείται ως ένα από τα καθαρότερα στην Ευρώπη, βρίσκονται στα δάση αυτοφυή μούρα, μανιτάρια και βότανα και υπάρχει δικαίωμα πρόσβασης σε όλους. Τα τελευταία χρόνια το θέμα της επεξεργασίας των προϊόντων αυτών έτυχε μεγαλύτερης προσοχής μέσω της πρωτοβουλίας LEADER+. Η ΟΤΔ της περιοχής αγόρασε ένα υπερσύγχρονο ξηραντήριο, ο οποίος μείωσε σημαντικά το

κόστος παραγωγής αποξηραμένων προϊόντων ενώ παράλληλα βελτίωσε την ποιότητα του τελικού προϊόντος, αφού με την αποξήρανση στον τόπο παραγωγής μειωνόταν η πιθανότητα προσβολής των προϊόντων από διάφορους μικροοργανισμούς.

Επίσης, ο πολυλειτουργικός ξηραντήρας παρέχει νέες ευκαιρίες απασχόλησης στις αραιοκατοικημένες αγροτικές περιοχές ενώ χάρη στην πώληση φυσικών προϊόντων οι κάτοικοι της περιοχής εξασφαλίζουν ένα πρόσθετο εισόδημα.

Εικόνα. 2.3: *Εξασφάλιση της ποιότητας του προϊόντος επί τόπου*

Εικόνα. 2.4: *Βότανα και άλλα προϊόντα υφίστανται επεξεργασία εδώ*

Εικόνα. 2.5: *Το τελικό προϊόν είναι κάπως έτσι*

2.4.3 Ελλάδα - Αναβίωση των αρχαίων Αγώνων της Νεμέας

Η ΟΤΔ, «Αναπτυξιακή Εταιρεία Βόρειας Πελοποννήσου», χρηματοδότησε την αναβίωση των αρχαίων αγώνων της Νεμέας. Στους αγώνες αυτούς συμμετείχαν άτομα από όλο τον κόσμο, ανεξαρτήτως φύλου, ηλικίας, θρησκείας και καταγωγής. Στους αγώνες έπαθλο ήταν η χαρά της συμμετοχής και η ικανοποίηση της επαφής με άλλους ανθρώπους που αποδέχονται το μεγαλείο του αρχαίου αθλητικού ιδεώδους και της ευγενούς άμιλλας.

Εκτός από το αθλητικό περιεχόμενο, η εκδήλωση αυτή συμπεριλάμβανε μουσικές εκδηλώσεις, θεατρικές παραστάσεις και ξεναγήσεις στους κοντινούς αρχαιολογικούς χώρους και στα μονοπάτια των τοπικών αμπελώνων της Νεμέας που είχαν οργανωθεί από τα τοπικά οινοποιεία.

Με την καθιέρωση της εκδήλωσης αυτής τα τελευταία χρόνια, ο αριθμός των επισκεπτών στην περιοχή έχει αυξηθεί συμβάλλοντας έτσι στη διεθνή προβολή της Νεμέας και παράλληλα στην ευαισθητοποίηση όσον αφορά το τοπικό κρασί της περιοχής.⁵

⁵ LEADER+ Magazine, «Ειδικό Αφιέρωμα: Αξιοποίηση των φυσικών και πολιτιστικών πόρων, έκδοση Ευρωπαϊκής Επιτροπής, 2006

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ – ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΜΕΤΡΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

3.1 Σχέδιο Αγροτικής Ανάπτυξης 2004-2006

Οι στρατηγικοί στόχοι του Σχεδίου Αγροτικής Ανάπτυξης αναμένεται να επιτευχθούν μέσα από τέσσερις άξονες προτεραιότητας που περιλαμβάνουν είκοσι συνολικά Μέτρα.

Οι άξονες προτεραιότητας είναι:

- **Άξονας προτεραιότητας 1**
που αφορά τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και τον εκσυγχρονισμό της παραγωγής και της διάθεσης γεωργικών προϊόντων.
- **Άξονας προτεραιότητας 2**
για τη διατήρηση και αναβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος και την ενδυνάμωση του κοινωνικοοικονομικού ιστού των αγροτικών περιοχών.
- **Άξονας προτεραιότητας 3**
που αποσκοπεί στην προστασία, την ανάπτυξη και την αειφόρο διαχείριση των δασικών πόρων.
- **Άξονας προτεραιότητας 4**
που αποβλέπει στην τεχνική βοήθεια και αξιολόγηση του προγράμματος.

Ο Άξονας προτεραιότητας που μας ενδιαφέρει στην παρούσα εργασία είναι ο τέταρτος. Στον Άξονα LEADER (Άξονας 4) θα υπάρχουν τρία Μέτρα μέσα από τα οποία οι ΟΤΔ θα μπορούν να υλοποιούν τη στρατηγική τους.

Το πρώτο Μέτρο (4.1) θα αφορά την Εφαρμογή Στρατηγικών Τοπικής Ανάπτυξης, το δεύτερο Μέτρο (4.2) θα αφορά δράσεις Διατοπικής και Διεθνικής Συνεργασίας και το τρίτο Μέτρο (4.3) θα αφορά την κάλυψη εξόδων για τη λειτουργία των Ομάδων Τοπικής Δράσης, την απόκτηση δεξιοτήτων και την εμπύχωση στην περιοχή.⁶

⁶ «Το Σχέδιο Αγροτικής Ανάπτυξης 2004 – 2006», έκδοση Ευρωπαϊκής Επιτροπής, 2004

3.2 ΜΕΤΡΟ 4.1 «Εφαρμογή Στρατηγικών Τοπικής Ανάπτυξης»

3.2.1 Στόχος του Μέτρου

Με το Μέτρο αυτό καθιερώνεται καθεστώς ενίσχυσης για την εφαρμογή Στρατηγικών Τοπικής Ανάπτυξης με σκοπό την επίτευξη των στόχων ενός ή περισσότερων από τους τρεις Άξονες. Δηλαδή, τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας στον τομέα της γεωργίας και της δασοκομίας, τη βελτίωση του περιβάλλοντος και της υπαίθρου, τη βελτίωση της ποιότητας ζωής στις αγροτικές περιοχές και τη διαφοροποίηση της Αγροτικής Οικονομίας.

3.2.2 Διαδικασία – Χρονοδιάγραμμα και Κριτήρια Επιλογής των Ομάδων Τοπικής Δράσης

Δικαιούχοι είναι οι Ομάδες Τοπικής Δράσης (ΟΤΔ) που έχουν εγκριθεί από την Επιτροπή Αξιολόγησης. Η Επιτροπή Αξιολόγησης είναι πενταμελής και διορίζεται από τον Υπουργό Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος.

Οι υποψήφιος ΟΤΔ θα πρέπει να υποβάλλουν προτάσεις Τοπικών Στρατηγικών Αγροτικής Ανάπτυξης. Οι προτάσεις θα υποβληθούν ύστερα από σχετική πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος η οποία θα γίνει από το Τμήμα Γεωργίας το αργότερο μέσα σε δύο χρόνια από την έναρξη του προγράμματος. Υπάρχει επίσης η δυνατότητα περισσότερων από μία προκηρύξεων δεδομένου ότι η Κύπρος συμμετέχει για πρώτη φορά στο πρόγραμμα LEADER.

Οι ΟΤΔ για να μπορούν να λάβουν ενίσχυση μέσα από το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης 2007-13 θα πρέπει να υποβάλουν αίτηση. Η αίτηση θα πρέπει να συμπεριλάβει την περιγραφή της Ομάδας, τη Στρατηγική Αγροτικής Ανάπτυξης της περιοχής και το Επιχειρησιακό τους Πρόγραμμα. Η Επιτροπή Αξιολόγησης θα εξετάζει κατά πόσο τηρούνται τα κριτήρια επιλογής των Ομάδων και θα αξιολογεί τη στρατηγική τους.

3.2.3 Κριτήρια επιλογής των ΟΤΔ

- Η γεωγραφική περιοχή δράσης της ομάδας πρέπει να καθορίζεται επακριβώς. Η περιοχή της ΟΤΔ δεν απαιτείται να ορίζεται με βάση διοικητικά όρια αλλά στην αίτηση θα πρέπει να προσδιορίζεται σε σημαντικό βαθμό η έκταση (είναι απαραίτητη η χρήση χάρτη). Κάθε περιοχή/κοινότητα θα πρέπει να ανήκει σε μια μόνο ΟΤΔ. ΟΤΔ, στις οποίες υπάρχουν περιοχές που αλληλοκαλύπτονται με άλλες ομάδες, δεν ικανοποιούν το κριτήριο αυτό.
- Η περιοχή που καλύπτεται από την ΟΤΔ θα πρέπει να παρουσιάζει συνοχή και να διαθέτει επαρκές ανθρώπινο δυναμικό καθώς και χρηματοοικονομικούς πόρους, προκειμένου να στηρίζει μια βιώσιμη αναπτυξιακή στρατηγική. Ο καθορισμός της περιοχής θα πρέπει να περιλαμβάνει τον πληθυσμό της περιοχής καθώς επίσης και αιτιολόγηση για την ύπαρξη ικανοποιητικών οικονομικών και ανθρώπινων πόρων. Ο πληθυσμός των ΟΤΔ δεν θα πρέπει να υπερβαίνει τους 150 000 κατοίκους και θα πρέπει να είναι μεγαλύτερος από 5 000 κατοίκους. Ωστόσο σε συγκεκριμένες και πλήρως αιτιολογημένες περιπτώσεις η Επιτροπή Αξιολόγησης έχει την δυνατότητα να εγκρίνει κατ' εξαίρεση ΟΤΔ που δεν πληρούν το κριτήριο αυτό. Αυτές οι ΟΤΔ μπορεί να συμπεριλαμβάνουν περιοχές οι οποίες έχουν μείνει απομονωμένες και δεν μπορούν να ενωθούν με καμία άλλη ΟΤΔ λόγω κυρίως της δύσκολης πρόσβασης σε αυτές. Αυτό μπορεί να προκληθεί από εξωγενείς πολιτικούς παράγοντες, π.χ. τουρκική εισβολή και κατοχή.
- Η ΟΤΔ θα πρέπει να έχει νομική υπόσταση. Δηλαδή η νομική μορφή της ΟΤΔ θα είναι αυτή της Εταιρείας περιορισμένης ευθύνης με εγγύηση χωρίς μετοχικό κεφάλαιο, μέλη της οποίας θα είναι διάφοροι κοινωνικοοικονομικοί φορείς (δημόσιοι και ιδιωτικοί) της συγκεκριμένης περιοχής. Στα πλαίσια του κριτηρίου αυτού οι ΟΤΔ θα πρέπει να

υποβάλουν μαζί με την αίτηση τους πιστοποιητικό εγγραφής που εκδόθηκε από τον Έφορο Εταιριών και Επίσημο Παραλήπτη καθώς και καταστατικό. Στο καταστατικό θα περιγράφεται ο τρόπος λειτουργίας και οι τομείς παρέμβασης καθώς και το όραμα της ομάδας για την αναπτυξιακή προσπάθεια. Μέσα από αυτό θα πρέπει επίσης να διασφαλίζεται η αρμονική λειτουργία της εταιρικής σχέσης, η ικανότητα διαχείρισης δημόσιων κονδυλίων και να τονίζεται ο κοινωφελής σκοπός της Ομάδας. Μαζί με το πιστοποιητικό εγγραφής και το καταστατικό οι ΟΤΔ θα πρέπει να επισυνάπτουν απόσπασμα πρακτικών της ΟΤΔ στο οποίο να φαίνεται ότι συμφωνήθηκε η δημιουργία και λειτουργία της ΟΤΔ όπως περιγράφεται στο καταστατικό. Επιπλέον θα πρέπει να επισυνάπτεται μητρώο των μελών υπογραμμένο από κάθε μέλος, στο οποίο να φαίνονται ο φορέας που εκπροσωπείται και η ιδιότητα του κάθε μέλους.

- Για τη διασφάλιση της ορθής και αποδοτικής λειτουργίας της ΟΤΔ, θα πρέπει να απασχολείται σε αυτή εξειδικευμένο προσωπικό.
- Στη λήψη αποφάσεων, οι οικονομικοί και κοινωνικοί εταίροι (μέτοχοι), καθώς και άλλοι εκπρόσωποι της κοινωνίας των πολιτών, όπως οι γεωργοί, οι αγρότισσες, οι νέοι και οι ενώσεις, πρέπει να αποτελούν τουλάχιστον το 50% της τοπικής εταιρικής σχέσης.
- Η ΟΤΔ θα πρέπει να προτείνει ένα διοικητικό και οικονομικό επικεφαλής φορέα (φυσικό ή νομικό πρόσωπο), ικανό να διαχειρίζεται δημόσια κονδύλια και να εξασφαλίζει την ομαλή λειτουργία της εταιρικής σχέσης.

3.2.4 Κριτήρια και Διαδικασία Αξιολόγησης της Στρατηγικής των ΟΤΔ

- Η κάθε υποψήφια ΟΤΔ θα πρέπει να υποβάλλει στην Επιτροπή Αξιολόγησης πρόταση Στρατηγικής Τοπικής Ανάπτυξης, λαμβάνοντας υπόψη τις αδυναμίες και τα δυνατά σημεία της περιοχής παρέμβασης. Η

στρατηγική θα πρέπει να στοχεύει σε ένα ή περισσότερους από τους τρεις Άξονες του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης. Δηλαδή θα μπορεί να στοχεύει στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του τομέα γεωργίας και της δασοκομίας (Άξονας 1), ή στη βελτίωση του περιβάλλοντος και της υπαίθρου (Άξονας 2), ή στη βελτίωση της ποιότητας ζωής στις αγροτικές περιοχές και διαφοροποίηση της Αγροτικής οικονομίας (Άξονας 3) για την περιοχή παρέμβασής της. Μαζί με τη στρατηγική θα πρέπει να υποβάλλεται συγκεκριμένο επιχειρησιακό πρόγραμμα και χρονοδιάγραμμα για την υλοποίηση των δράσεων καθώς και προϋπολογισμός με την αντίστοιχη κατανομή πιστώσεων σε κάθε ένα από τους Άξονες στους οποίους στοχεύει η στρατηγική τους.

- Η Επιτροπή Αξιολόγησης μπορεί να ζητήσει απόψεις από ειδικούς (κυβερνητικές ή μη υπηρεσίες) για την εξέταση ειδικών θεμάτων που προκύπτουν από την αίτηση.
- Μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας αξιολόγησης εκδίδεται η προκαταρκτική έγκριση του Διευθυντή του Τμήματος Γεωργίας για τη στρατηγική των ΟΤΔ με την αντίστοιχη κατανομή πιστώσεων. Η έγκριση γνωστοποιείται στην ΟΤΔ, η οποία οφείλει να αναμορφώσει το πρόγραμμα της σύμφωνα με την εγκεκριμένη πίστωση και με τυχόν παρατηρήσεις που μπορεί να προκύψουν. Μετά την ολοκλήρωση της πιο πάνω διαδικασίας εκδίδεται βεβαίωση του Διευθυντή του Τμήματος Γεωργίας για την οριστική έγκριση του τοπικού προγράμματος και καλείται η ομάδα για υπογραφή της σύμβασης με τον Υπουργό Γεωργίας. Στη σύμβαση θα αποτυπωθούν λεπτομερώς οι υποχρεώσεις της ΟΤΔ, οι όροι και οι διαδικασίες εφαρμογής της στρατηγικής της.
- Στις περιπτώσεις απόρριψης προτάσεων στρατηγικών τοπικής ανάπτυξης το Τμήμα Γεωργίας ενημερώνει εγγράφως την Ομάδα με αναλυτική αιτιολογία για τους λόγους απόρριψης της αίτησης.

- Σε περίπτωση που διαπιστωθεί ότι οι όροι, τα κριτήρια και οι προϋποθέσεις που αναφέρθηκαν πιο πάνω καθώς και οι διαδικασίες υλοποίησης των δράσεων, όπως περιγράφονται στην συνέχεια, δεν τηρούνται η Επιτροπή Αξιολόγησης επιβάλλει κυρώσεις και αποφασίζει, εφόσον είναι αναγκαίο, την ακύρωση της αναγνώρισης της ΟΤΑ.⁷

3.2.5 Περιοχές Εφαρμογής και Ενδεικτικός Αριθμός των ΟΤΑ

Το μέτρο θα εφαρμόζεται σε όλες τις Αγροτικές Περιοχές με έμφαση τις ορεινές και ημιορεινές. Για να μπορέσουν να ενταχθούν στον άξονα Leader όλες οι Αγροτικές περιοχές θα πρέπει να δημιουργηθούν έξι ΟΤΑ. Μια ΟΤΑ ανά επαρχία, δηλαδή Λευκωσία, Λάρνακα, Λεμεσό, Πάφο, μια η οποία να καλύπτει την περιοχή του Τροόδους (οι κοινότητες που θα αποτελούν την Ομάδα αυτή θα υπάγονται σε διάφορες επαρχίες) και μια στην περιοχή Τηλλυρίας. Η περιοχή της Τηλλυρίας λόγω της τουρκικής εισβολής και κατοχής είναι απομονωμένη και ίσως για την περιοχή αυτή ζητηθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξαίρεση για το πληθυσμιακό κριτήριο.

Μέχρι τώρα υπάρχουν 5 Ομάδες (Εταιρικά Σχήματα). Μια στην περιοχή της Λάρνακας, η οποία καλύπτει όλες τις Αγροτικές κοινότητες της Λάρνακας, μια στην περιοχή της Λεμεσού και μια στην περιοχή της Πάφου, οι οποίες καλύπτουν ένα πολύ μικρό ποσοστό των κοινοτήτων των επαρχιών τους. Επίσης υπάρχει μια στην περιοχή της Μαραθάσας και μια στην περιοχή της Τηλλυρίας οι οποίες δεν καλύπτουν το πληθυσμιακό κριτήριο της νέας προγραμματικής περιόδου.⁸

⁷ Υπουργείο Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος, Τμήμα Γεωργίας

⁸ Τα στοιχεία λήφθηκαν από συνέντευξη από τον κύριο Τάκη Φωτίου – Ανακληρωτή Διευθυντή του Τμήματος Γεωργίας

3.2.6 Διαδικασίες Επιλογής Δράσεων από ΟΤΔ

Όσον αφορά το μέτρο 4.1 επισημαίνεται πως οι ΟΤΔ θα μπορούν να υλοποιούν δράσεις οι οποίες εμπίπτουν στα Μέτρα του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2007-2013 καθώς επίσης και δράσεις που δεν εμπίπτουν στα Μέτρα του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2007-2013 αλλά ικανοποιούν τους στόχους ενός ή περισσότερων από τους τρεις άλλους άξονες.

- Δράσεις που εμπίπτουν μέσα στα Μέτρα του προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2007-2013

Για την υλοποίηση των δράσεων που υπάγονται μέσα στα Μέτρα του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης, οι ΟΤΔ θα πρέπει να πληρούν τα κριτήρια και να τηρούν τις διαδικασίες όπως ισχύουν στα αντίστοιχα Μέτρα.

- Δράσεις που δεν εμπίπτουν μέσα στα Μέτρα του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2007-2013

Οι ΟΤΔ μπορούν να χρηματοδοτηθούν για δράσεις που δεν εμπίπτουν μέσα στα Μέτρα του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2007-2013 αλλά ικανοποιούν τους στόχους ενός ή περισσότερων από τους τρεις άλλους άξονες. Συγκεκριμένα οι ΟΤΔ θα μπορούν να μετέχουν στα πιο κάτω Μέτρα/Καθεστώτα του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης:

Καθεστώ 1.5.1: «Επενδύσεις στις γεωργικές και κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις»

Μέτρο 1.6: «Προστιθέμενη αξία στα γεωργικά και δασοκομικά προϊόντα. Δημιουργία και Εκσυγχρονισμός Μονάδων Μεταποίησης και Εμπορίας Γεωργικών και Δασοκομικών Προϊόντων»

Καθεστώ 1.8.2: «Δραστηριότητες ενημέρωσης και προώθησης των προϊόντων στο πλαίσιο συστημάτων για την ποιότητα των προϊόντων στο πλαίσιο συστημάτων για την ποιότητα των τροφίμων»

Μέτρο 2.3.3: «Δάσωση μη γεωργικής γης»

Καθεστώς 2.5.1: «Διατήρηση και βελτίωση του κοινωνικού και οικολογικού ρόλου των δασών – Μη παραγωγικές επενδύσεις»

Μέτρο 3.1: «Ενθάρρυνση τουριστικών δραστηριοτήτων σε μικρής κλίμακας υποδομές»

Μέτρο 3.2: «Αναζωογόνηση και ανάπτυξη των υποδομών και των βασικών υπηρεσιών στην ύπαιθρο και διατήρηση της αγροτικής κληρονομιάς»

Δηλαδή, μέσα από τις δράσεις τους αυτές οι ΟΤΔ θα πρέπει να δίνουν έμφαση στην αντιμετώπιση των φαινομένων οικονομικής υστέρησης των αγροτικών περιοχών, στην αναβάθμιση της ποιότητας ζωής των κατοίκων και στην προστασία και αναβάθμιση του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων έτσι ώστε να επιτευχθεί η αγροτική ανάπτυξη. Θα δίνεται προτεραιότητα στις ΟΤΔ που μέσα στην στρατηγική τους περιλαμβάνουν δράσεις που βοηθούν στον περιορισμό της αστυφιλίας, στην δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, στη βελτίωση της ποιότητας ζωής, στη δημιουργία προστιθέμενης αξίας για τα τοπικά προϊόντα και στην αξιοποίηση των φυσικών και πολιτιστικών πόρων.

Η αξιολόγηση των υποβαλλόμενων προτάσεων προς την ΟΤΔ γίνεται από ειδική επιτροπή της ΟΤΔ, η οποία αποτελείται από ειδικευμένα άτομα. Μετά την οριστικοποίηση των δράσεων που είναι προς ένταξη, η ΟΤΔ ενημερώνει για τις προτεινόμενες δράσεις το Τμήμα Γεωργίας.

Η παρακολούθηση των έργων του τοπικού Προγράμματος από πλευράς της ΟΤΔ γίνεται από επιτροπή παρακολούθησης της ΟΤΔ, η οποία αποτελείται από εξειδικευμένα στελέχη της ΟΤΔ.⁹

⁹ «Το Σχέδιο Αγροτικής Ανάπτυξης 2004 – 2006», έκδοση Ευρωπαϊκής Επιτροπής, 2004

3.2.7 Διαδικασία Χορήγησης της Ενίσχυσης

- Για την υλοποίηση δράσεων που υπάγονται μέσα στα Μέτρα του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης εφαρμόζονται οι σχετικοί όροι σύμφωνα με τα αντίστοιχα Μέτρα.
- Για την υλοποίηση δράσεων που δεν υπάγονται μέσα στα Μέτρα του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης το ύψος ενίσχυσης που θα καταβάλλεται στις ΟΤΔ, θα καλύπτει το 80% των επιλέξιμων δαπανών για δράσεις που γίνονται από κοινοτικά Συμβούλια, το 100% για δράσεις που γίνονται από τις ΟΤΔ, και το 70% για δράσεις που γίνονται από ιδιώτες. Η καταβολή της ενίσχυσης θα καταβάλλεται σταδιακά ανάλογα με την πρόοδο πραγματοποίησης της δράσης και αφού προσκομισθούν τα απαραίτητα αποδεικτικά στοιχεία.

3.2.8 Χρηματοδότηση

Όσον αφορά τη χρηματοδότηση του Μέτρου 4.1 η κατανομή των ποσών φαίνεται στον πίνακα 3.1. Η κοινοτική συμμετοχή είναι η εισφορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Εθνική Συμμετοχή του κράτους και Ιδιωτική Συμμετοχή των επενδυτών.

Πίνακας 3.1: Μέτρο 4.1					
Μέτρο 4.1					
	Κοινοτική Συμμετοχή (1)	Εθνική Συμμετοχή (2)	Δημόσια Δαπάνη (1+2)	Ιδιωτική Συμμετοχή (3)	Συνολικό Κόστος (1+2+3)
Ευρώ	3.412.500	3.412.500	6.825.000	3.741.667	10.566.667
%	32,5	32,5	65	35	100

Το Μέτρο 4.1 αποτελείται από 3 καθεστώτα στα οποία η κατανομή των ποσών χρηματοδότησης τους γίνεται όπως παρουσιάζεται στους πιο κάτω πίνακες (3.2, 3.3, 3.4).

Πίνακας 3. 2: Καθεστώς 4.1.1					
Καθεστώς 4.1.1					
	Κοινοτική Συμμετοχή (1)	Εθνική Συμμετοχή (2)	Δημόσια Δαπάνη (1+2)	Ιδιωτική Συμμετοχή (3)	Συνολικό Κόστος (1+2+3)
Ευρώ	1.225.000	1.225.000	2.450.000	2.450.000	4.900.000
%	25	25	50	50	100

Πίνακας 3. 3: Καθεστώς 4.1.2					
Καθεστώς 4.1.2					
	Κοινοτική Συμμετοχή (1)	Εθνική Συμμετοχή (2)	Δημόσια Δαπάνη (1+2)	Ιδιωτική Συμμετοχή (3)	Συνολικό Κόστος (1+2+3)
Ευρώ	250.000	250.000	500.000		500.000
%	50	50	100		100

Πίνακας 3. 4: Καθεστώς 4.1.3					
Καθεστώς 4.1.3					
	Κοινοτική Συμμετοχή (1)	Εθνική Συμμετοχή (2)	Δημόσια Δαπάνη (1+2)	Ιδιωτική Συμμετοχή (3)	Συνολικό Κόστος (1+2+3)
Ευρώ	1.937.500	1.937.500	3.875.500	1.291.667	
%	37,5	37,5	75	25	100

Ανεξάρτητα από τα ποσοστά βοήθειας και άλλες οικονομικές παραμέτρους που αναφέρονται στα διάφορα επιμέρους Μέτρα του Προγράμματος, η Κυπριακή Κυβέρνηση διατηρεί το δικαίωμα μείωσης των ποσοστών του ύψους ενίσχυσης σε περίπτωση που διαφανεί ότι οι διαθέσιμες πιστώσεις έχουν αποδειχθεί ανεπαρκείς.

3.2.9 Ποσοτικοποιημένοι Στόχοι για τους Κοινούς Δείκτες της Ε.Ε

Ο παρακάτω **πίνακας 3.5** λειτουργεί ενδεικτικά σαν μετρητής και θα μετρήσει την Απόδοση, το Αποτέλεσμα και την Επίδραση των στόχων στην κάθε περιοχή δράσης τους μέχρι την τελική εφαρμογή του Αναπτυξιακού Προγράμματος LEADER, που θα υλοποιηθεί στο τέλος της προγραμματικής περιόδου 2007-2013. Οι Στόχοι του προγράμματος δεν έχουν δημοσιοποιηθεί από το Τμήμα Γεωργίας γιατί δεν έχουν εγκριθεί ακόμα από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Ένας από τους στόχους που ήδη γνωρίζουμε μέσα από την μελέτη μας, είναι ο αριθμός των ΟΤΔ που από πέντε (5) έχουν σκοπό να γίνουν έξι (6).¹⁰

Πίνακας 3.5: Ποσοτικοποιημένοι Στόχοι		
Τύπος δείκτη	Δείκτης	Στόχος
Απόδοση	Αριθμός Ομάδων Τοπικής Δράσης	
	Αριθμός έργων που χρηματοδοτούνται από Ομάδες Τοπικής δράσης	
	Αριθμός των δικαιούχων που ενισχύονται	
	Συνολική έκταση (km ²) που καλύπτεται από Ομάδες Τοπικής Δράσης	
	Συνολικός πληθυσμός στις περιοχές που καλύπτονται από Ομάδες Τοπικής Δράσης	
Αποτέλεσμα	Μικτός αριθμός θέσεων εργασίας που δημιουργούνται	
Επίδραση	(1).Οικονομική μεγέθυνση	
	(2).Δημιουργία απασχόλησης	

¹⁰ Ίδια έρευνα

3.3 ΜΕΤΡΟ 4.2 «Διατοπική και Διεθνική Συνεργασία»

3.3.1 Ο Στόχος του Μέτρου και οι Δράσεις που Καλύπτονται

Με το Μέτρο αυτό καθιερώνεται καθεστώς ενίσχυσης για την εφαρμογή έργων συνεργασίας με σκοπό την επίτευξη των στόχων ενός ή περισσότερων από τους τρεις άλλους Άξονες.

Ο στόχος του Μέτρου είναι η προώθηση της συνεργασίας και της καινοτομίας μεταξύ των ΟΤΔ. Οι ΟΤΔ καλούνται να διαδραματίσουν ουσιαστικό ρόλο, συνδέοντας τους ανθρώπους με νέες ιδέες και προσεγγίσεις και ενθαρρύνοντας την καινοτομία και την επιχειρηματικότητα προωθώντας την ένταξη και την παροχή τοπικών υπηρεσιών. Οι ΟΤΔ μπορούν να συμβάλουν έτσι στην διάδοση γνώσεων και στην ανταλλαγή ορθών πρακτικών και καινοτομίας όσον αφορά την αγροτική ανάπτυξη.

3.3.2 Διαδικασία – Χρονοδιάγραμμα και Κριτήρια Επιλογής των Διατοπικών και Διακρατικών Έργων Συνεργασίας

Στα προγράμματα συνεργασίας θα πρέπει να συμμετέχουν τουλάχιστον μια ΟΤΔ, η οποία να έχει εγκριθεί μέσα από τον άξονα του LEADER. Η υλοποίηση των έργων συνεργασίας θα γίνεται με την ευθύνη μιας επικεφαλής ΟΤΔ. Τα προγράμματα συνεργασίας θα πρέπει να είναι ανοικτά σε εταιρικά σχήματα δημοσίου και ιδιωτικού τομέα. Τα έργα συνεργασίας θα πρέπει να στοχεύουν στην επίτευξη των στόχων ενός ή περισσότερων από τους τρεις άλλους Άξονες. Η συνεργασία δεν μπορεί να είναι μια απλή ανταλλαγή εμπειριών αλλά η υλοποίηση μιας κοινής δράσης η οποία θα ήταν καλό να αποτελείται από μια κοινή διάρθρωση (δομή).

Στο πλαίσιο του Μέτρου αυτού χρηματοδοτούνται η κοινή δράση, τα έξοδα για τη δημιουργία και λειτουργία της κοινής διάρθρωσης καθώς και η τεχνική βοήθεια για την προετοιμασία της κοινής δράσης. Δαπάνες που αφορούν την εμφύχωση και ενημέρωση του τοπικού πληθυσμού θα μπορούν να εγκριθούν σε όλες τις περιοχές που καλύπτει η συνεργασία.

Τα έργα συνεργασίας μπορούν να ενσωματωθούν στην στρατηγική τοπικής ανάπτυξης των ΟΤΔ και η επιλογή τους γίνεται από την ίδια την ΟΤΔ. Έργα συνεργασίας τα οποία δεν καλύπτονται από την στρατηγική της ΟΤΔ θα πρέπει να επιλεγούν και να εγκριθούν από το Τμήμα Γεωργίας. Τα έργα αυτά θα πρέπει να υποβληθούν στο Τμήμα Γεωργίας το αργότερο μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2013. Το Τμήμα Γεωργίας ενημερώνει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τα διακρατικά έργα συνεργασίας που εγκρίθηκαν.

3.3.3 Χρηματοδότηση

Η κατανομή των ποσών του Μέτρου 4.2 παρουσιάζεται στον πίνακα 3.6. Η κοινοτική συμμετοχή είναι η εισφορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Εθνική Συμμετοχή του κράτους και Ιδιωτική Συμμετοχή των επενδυτών η οποία στο Μέτρο 4.2 δεν υπάρχει.

Πίνακας 3.6: Μέτρο 4.2					
Μέτρο 4.2					
	Κοινοτική Συμμετοχή (1)	Εθνική Συμμετοχή (2)	Δημόσια Δαπάνη (1+2)	Ιδιωτική Συμμετοχή (3)	Συνολικό Κόστος (1+2+3)
Ευρώ	163.090	163.090	326.180		326.180
%	50	50	100		100

3.3.4 Ποσοτικοποιημένοι Στόχοι για τους Κοινούς Δείκτες της Ε.Ε.

Ο παρακάτω πίνακας 3.7 λειτουργεί ενδεικτικά σαν μετρητής και θα μετρήσει την Απόδοση, το Αποτέλεσμα και την Επίδραση των στόχων στην κάθε περιοχή δράσης τους μέχρι την τελική εφαρμογή του Αναπτυξιακού Προγράμματος LEADER, που θα υλοποιηθεί στο τέλος της προγραμματικής περιόδου 2007-2013. Οι Στόχοι του προγράμματος δεν έχουν δημοσιοποιηθεί από το Τμήμα Γεωργίας γιατί δεν έχουν εγκριθεί ακόμα από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Ένας από τους στόχους, που ήδη γνωρίζουμε μέσα από την μελέτη μας, είναι ο αριθμός των ΟΤΔ οι οποίες από πέντε (5) έχουν σκοπό να γίνουν έξι (6).¹¹

Τύπος δείκτη	Δείκτης	Στόχος
Απόδοση	Αριθμός έργων συνεργασίας	
	Συνολικό ύψος επένδυσης	
Αποτελέσματα	Μικτός αριθμός θέσεων εργασίας που δημιουργούνται	
Επίδραση	(2) Δημιουργία απασχόλησης	

¹¹ Τδια έρευνα

3.4 ΜΕΤΡΟ 4.3 «Λειτουργία των Ομάδων Τοπικής Δράσης. απόκτηση δεξιοτήτων και εμφύχωση στην περιοχή»

3.4.1 Σκοπός του Μέτρου

Με το Μέτρο αυτό καθιερώνεται το καθεστώς ενίσχυσης για τη λειτουργία των Ομάδων Τοπικής Δράσης (ΟΤΔ), την απόκτηση δεξιοτήτων και την εμφύχωση στην περιοχή.

Στόχος είναι η παροχή βοήθειας στην υλοποίηση στρατηγικών τοπικής ανάπτυξης των ΟΤΔ. Οι στρατηγικές αυτές θα υλοποιούνται μέσα από τις ΟΤΔ εφαρμόζοντας την εκ των κάτω προς τα άνω προσέγγιση με σκοπό την εφαρμογή καινοτόμων προσεγγίσεων και έργων. Δηλαδή, όπως προαναφέραμε, τα προβλήματα και οι ανάγκες επισημαίνονται από τους κατοίκους της κάθε περιοχής και προσεγγίζονται από λύσεις που προτείνουν οι ίδιοι οι κάτοικοι.

Μέσα στα πλαίσια του Μέτρου για την απόκτηση δεξιοτήτων και την εμφύχωση απαραίτητες είναι οι πιο κάτω δράσεις:

- Οι μελέτες της περιοχής της ΟΤΔ,
- Τα μέτρα για την παροχή πληροφοριών σχετικά με την περιοχή και τη στρατηγική τοπικής ανάπτυξης,
- Η κατάρτιση του προσωπικού που συμμετέχει στην προετοιμασία και την εφαρμογή μια στρατηγικής τοπικής ανάπτυξης,
- Η διοργάνωση εκδηλώσεων προβολής και κατάρτιση ατόμων με ηγετικό ρόλο.

3.4.2 Ύψος Ενίσχυσης

Για τα λειτουργικά έξοδα της ΟΤΔ το ύψος της ενίσχυσης θα φτάνει στο 20% του κόστους των δράσεων που έχουν πραγματοποιήσει οι Ομάδες μέσα από το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης 2007 – 2013.

3.4.3 Διαδικασία Χορήγησης της Ενίσχυσης

Η καταβολή της ενίσχυσης θα καταβάλλεται σε μια δόση, με την υποβολή, τον έλεγχο και την έγκριση κάθε δράσης της ΟΤΔ.

3.4.4 Χρηματοδότηση

Όσον αφορά τη χρηματοδότηση του Μέτρου 4.3 η κατανομή των ποσών φαίνεται στον πίνακα 3.8, όπου η Ιδιωτική Συμμετοχή όπως και στο Μέτρο 4.2 είναι ανύπαρκτη.

Πίνακας 3.8: Μέτρο 4.3					
Μέτρο 4.3					
	Κοινοτική Συμμετοχή (1)	Εθνική Συμμετοχή (2)	Δημόσια Δαπάνη (1+2)	Ιδιωτική Συμμετοχή (3)	Συνολικό Κόστος (1+2+3)
Ευρώ	487.500	487.500	975.000		975.000
%	50	50	100		100

Ανεξάρτητα από τα ποσοστά βοήθειας και άλλες οικονομικές παραμέτρους που αναφέρονται στα διάφορα επιμέρους Μέτρα του Προγράμματος, η Κυπριακή Κυβέρνηση διατηρεί το δικαίωμα μείωσης των ποσοστών του ύψους ενίσχυσης σε περίπτωση που διαφανεί ότι οι διαθέσιμες πιστώσεις έχουν αποδειχθεί ανεπαρκείς.

3.4.5 Ποσοτικοποιημένοι Στόχοι για τους Κοινούς Δείκτες της Ε.Ε

Ο παρακάτω πίνακας 3.9 λειτουργεί ενδεικτικά σαν μετρητής, θα μετρήσει την Απόδοση και το Αποτέλεσμα των στόχων στην κάθε περιοχή δράσης τους μέχρι την τελική εφαρμογή του Αναπτυξιακού Προγράμματος LEADER, που θα υλοποιηθεί στο τέλος της προγραμματικής περιόδου 2007-2013. Οι Στόχοι του

προγράμματος δεν έχουν δημοσιοποιηθεί από το Τμήμα Γεωργίας γιατί δεν έχουν εγκριθεί ακόμα από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Ένας από τους στόχους που ήδη γνωρίζουμε μέσα από την μελέτη μας, είναι ο αριθμός των ΟΤΔ που από πέντε (5) έχουν σκοπό να γίνουν έξι (6).¹²

Πίνακας 3.9: Ποσοτικοποιημένοι Στόχοι

Τύπος δείκτη	Δείκτης	Στόχος
Απόδοση	Αριθμός δράσεων που ενισχύονται	
Αποτέλεσμα	Μικτός αριθμός θέσεων εργασίας που δημιουργούνται	

¹² Ίδια έρευνα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ – ΤΟ LEADER ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

4.1 Τα Ωφελήματα μέσα από την ένταξη στην Πρωτοβουλία LEADER

Η πρωτοβουλία LEADER μπορεί να χαρακτηριστεί ως ένα εργαστήριο ενθάρρυνσης της εύρεσης και δοκιμής νέων προσεγγίσεων για ολοκληρωμένη και αειφόρο ανάπτυξη. Τα προβλήματα των αγροτικών κοινοτήτων όπως προσδιορίζονται μέσα από την εκ των κάτω προς τα άνω προσέγγιση αντιμετωπίζονται ολοκληρωμένα με λύσεις που προτείνουν οι ίδιοι οι κάτοικοι των αγροτικών περιοχών. Με τη χάραξη μακροπρόθεσμων ολοκληρωμένων στρατηγικών αγροτικής ανάπτυξης και την υλοποίηση καινοτόμων δράσεων, οι κάτοικοι των αγροτικών περιοχών παίρνουν το μέλλον στα χέρια τους έτσι ώστε να αντιμετωπίσουν τα φαινόμενα οικονομικής υστέρησης, να αναβαθμίσουν την ποιότητα ζωής και να προστατεύσουν και αναβαθμίσουν το περιβάλλον και τους φυσικούς πόρους.

Η σημαντικότερη διαφορά μεταξύ του Άξονα LEADER και άλλων Αξόνων στην Προγραμματική Περίοδο 2007-2013, δεν είναι στο περιεχόμενο των δράσεων που μπορούν να υλοποιούν οι ΟΤΔ, αλλά στο ότι πολλές από τις δράσεις που θα υλοποιούνται μέσα από τον Άξονα LEADER θα είναι οι ίδιες με αυτές που εφαρμόζονται κάτω από τους άλλους Άξονες. Η μεγαλύτερη όμως προστιθέμενη αξία του Άξονα LEADER βρίσκεται στον τρόπο με τον οποίο υλοποιούνται και συνδέονται μεταξύ τους οι δράσεις έτσι ώστε να έχουμε μια ολοκληρωμένη προσέγγιση των προβλημάτων των αγροτικών περιοχών.

4.2 Λόγος δημιουργίας ΟΤΔ – Αναπτυξιακών Εταιριών, πώς αυτό συμβάλλει στην Τοπική Αυτοδιοίκηση

Ο σκοπός της δημιουργίας ΟΤΔ δεν είναι άλλος από το να δοθούν ευκαιρίες στους δημότες για ενημέρωση, τεχνογνωσία, εξασφάλιση οικονομικών πόρων για περαιτέρω ανάπτυξη της ιδιωτικής πρωτοβουλίας, βελτίωση της ποιότητας ζωής και σίγουρα η ανάπτυξη των κοινοτήτων. Επιπρόσθετα η διατήρηση του τοπικού πληθυσμού στις περιοχές του με σκοπό την εξάλειψη του προβλήματος της αστυφιλίας. Ο στόχος αυτός αναμένεται να επιτευχθεί με τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας στην ύπαιθρο που θα έχει σαν αποτέλεσμα την επιστροφή των νέων στις πατρογονικές εστίες και την εκμετάλλευση της Γεωργικής Γης, την οποία κληρονομήσαν από τους γονείς και όχι την πώληση και την εκμετάλλευσή της από τους ξένους.

Η ανάπτυξη της υπαίθρου δημιουργεί σοβαρά πλεονεκτήματα και εξασφαλίζει σε μεγάλο βαθμό την υγιή απασχόληση της νεολαίας, την επικοινωνία μεταξύ των ανθρώπων, την ενίσχυση της κοινωνικής ζωής στον τόπο, τη δημιουργία ομάδων με κοινά ενδιαφέροντα. Περιορίζει την εξάρτηση από ηλεκτρονικά μέσα επικοινωνίας και ηλεκτρονικά παιχνίδια, φέρνει πιο κοντά τους ανθρώπους, μεταφέρεται η κουλτούρα, οι αξίες και η παράδοση (Κυπριακή) από την μια γενιά στην άλλη. Επίσης προβάλλονται τα προϊόντα και η κάθε περιοχή χωριστά όπως επίσης η παράδοση και η νοοτροπία της χώρας.

Το όραμα του Τμήματος Γεωργίας της Κύπρου είναι, όπως το Leader συμβάλλει στην ανασυγκρότηση των Αγροτικών περιοχών. Στόχος είναι μέσα από τις ΟΤΔ να επέλθει στις Αγροτικές περιοχές η τόνωση της απασχόλησης, η βελτίωση της ποιότητας ζωής, η διαφοροποίηση της αγροτικής οικονομίας και τέλος η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας στον τομέα της Γεωργίας.

4.3 Υφισταμένη Κατάσταση στην Κύπρο

Η φιλοσοφία LEADER είναι κάτι σχετικά καινούργιο για την Κυπριακή πραγματικότητα. Κατά την προηγούμενη προγραμματική περίοδο, μέσα από το Μέτρο 4.2 του Σχεδίου Αγροτικής Ανάπτυξης 2004-2006, έγινε προσπάθεια δημιουργίας τοπικών πυρήνων που συνέστησαν τις ΟΤΔ. Οι ΟΤΔ, όπως προαναφέρθηκε, είναι οι φορείς μέσα από τους οποίους εφαρμόζεται η πρωτοβουλία LEADER.

Το τμήμα Γεωργίας απέκτησε εμπειρία για την εφαρμογή της πρωτοβουλίας LEADER μέσα από το Μέτρο 4.2 (Τεχνική υποστήριξη και προετοιμασία ομαδικών ιδιωτικών αναπτυξιακών πρωτοβουλιών τοπικού χαρακτήρα) του Σχεδίου Αγροτικής Ανάπτυξης 2004-2006. Το Μέτρο αυτό ήταν πολύ σημαντικό, αφού μέσα από το συγκεκριμένο μέτρο δημιουργήθηκαν στις Αγροτικές περιοχές εταιρικά σχήματα, στα οποία μετείχαν τόσο οι Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) όσο και ιδιωτικοί φορείς, με κριτήρια που δημιούργησε η ίδια η Κύπρος και που δεν ανταποκρίνονται στα κριτήρια που θεσμοθέτησε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Τα εταιρικά σχήματα αναμένεται να μετεξελιχθούν σε ΟΤΔ και να χρηματοδοτηθούν μέσα από τον άξονα LEADER.

Το Μέτρο 4.2 είχε στόχο την απόκτηση των απαιτούμενων εμπειριών και δυνατοτήτων έτσι ώστε να προετοιμαστούν οι αγροτικές κοινότητες για να εφαρμόσουν, κατά τη νέα Προγραμματική Περίοδο, στρατηγικές αγροτικής ανάπτυξης. Με τον τρόπο αυτό ο αγροτικός κόσμος ήρθε σε επαφή με τη λογική των Ευρωπαϊκών προγραμμάτων. Παράλληλα, καλλιεργήθηκε η ανάγκη ενεργοποίησης για την εφαρμογή δράσεων που θα δώσουν νέες διεξόδους απασχόλησης και πηγές εισοδημάτων και θα συνεισφέρουν στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των αγροτών και στην αναζωογόνηση της υπαίθρου.

Πριν την ύπαρξη του Μέρους 4.2 δεν υπήρχε καθόλου εμπειρία στην Κύπρο για την εφαρμογή Προγραμμάτων LEADER. Συνεπώς, αν δεν υπήρχε αυτό το

προπαρασκευαστικό στάδιο θα ήταν πολύ δύσκολο, αν όχι αδύνατο, να τεθεί σε εφαρμογή η πρωτοβουλία LEADER στην προγραμματική περίοδο 2007-2013. Τα εταιρικά σχήματα από το Μέτρο 4.2 χρηματοδοτήθηκαν για την διεξαγωγή ενημερωτικών συγκεντρώσεων, για την ετοιμασία μελετών για την περιοχή τους και μέσα από τις δράσεις αυτές ευαισθητοποιήθηκε και ενημερώθηκε ο τοπικός πληθυσμός και ουσιαστικά προετοιμάστηκε το έδαφος για την εφαρμογή του LEADER.

Ο προϋπολογισμός που έχει προταθεί για έγκριση όσον αφορά το LEADER για την περίοδο 2007-13, είναι το 2.5% του διαθέσιμου ποσού των 325.000.000,00 Ευρώ το οποίο αν χρειαστεί μπορεί να αυξηθεί ανάλογα με την εμπειρία. Οι Ομάδες είναι έτοιμες να αξιοποιήσουν τα κονδύλια του άξονα Leader και αναμένεται να εγκριθεί το πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης για να γίνει η προκήρυξη εκδήλωσης ενδιαφέροντος για συμμετοχή στον άξονα Leader. Με την προκήρυξη οι Ομάδες θα υποβάλλουν τα επιχειρησιακά τους προγράμματα τα οποία ετοιμάζουν αυτή την περίοδο για έγκριση.

Το Υπουργείο Γεωργίας είναι ικανοποιημένο από την προσπάθεια του αυτή γιατί ήρθαν κοντά οι Κοινότητες, κατάλαβαν τον θεσμό του LEADER και καθορίστηκαν οι διαδικασίες βάση των οποίων εγκρίνονται για χρηματοδότηση οι δράσεις των ομάδων αυτών. Τα εταιρικά αυτά σχήματα δεν καλύπτουν όμως όλες τις αγροτικές περιοχές και για το λόγω αυτό συνεχώς καταβάλλετε προσπάθεια για ενημέρωση και άλλων αγροτικών περιοχών. Παράλληλα, τα υφιστάμενα εταιρικά σχήματα θα πρέπει να προβούν στις απαιτούμενες ενέργειες ώστε να πληρούν τα κριτήρια της νέας προγραμματικής περιόδου και ιδιαίτερα του πληθυσμιακού κριτηρίου των 5000 κατοίκων για να μπορέσουν να εγκριθούν ως ΟΤΑ.¹³

¹³ Τα στοιχεία λήφθηκαν από συνέντευξη από τον κύριο Τάκη Φωτίου – Αναπληρωτή Διευθυντή του Τμήματος Γεωργίας

4.4 Ομάδες Τοπικής Δράσης

Εικόνα. 4.1: Χάρτης της Κύπρου με τις περιοχές των ΟΤΔ

Στον ποιο πάνω **χάρτη 4.1** φαίνονται οι πέντε ΟΤΔ στην Κύπρο αυτή τη στιγμή, καθώς επίσης και αυτή του Τροόδου η οποία πρόκειται να δημιουργηθεί. Οι πέντε εγκεκριμένες μέχρι σήμερα ΟΤΔ καλύπτουν ένα ποσοστό της τάξεως περίπου του 12% του συνολικού πληθυσμού της Κυπριακής Δημοκρατίας. Δηλαδή περίπου το 32% του αγροτικού πληθυσμού.

Οι ΟΤΔ, κατά σειρά έγκρισης, με τον αριθμό των κοινοτήτων, των Δήμων και τον πληθυσμό τους φαίνονται στον ποιο κάτω **πίνακα 4.1**. Η Αναπτυξιακή Εταιρία Λάρνακας εγκρίθηκε ως ΟΤΔ στις 13 Ιανουαρίου 2005, η Κούρης Αναπτυξιακή εγκρίθηκε ως ΟΤΔ στις 17 Φεβρουαρίου 2005, η Αναπτυξιακή Εταιρία Πάφου εγκρίθηκε ως ΟΤΔ στις 2 Ιουνίου 2005, η Αναπτυξιακή Εταιρία Μαραθάσας εγκρίθηκε ως ΟΤΔ στις 28 Ιουνίου 2005 και η Αναπτυξιακή Εταιρία Τιλλιρίας που είναι και η ποιο πρόσφατη εγκρίθηκε ως ΟΤΔ στα μέσα περίπου του 2007.

Πίνακας 4.1: ΟΤΔ με τις κοινότητες , τους δήμους και τον πληθυσμό τους

Όνομα ΟΤΔ	Αριθμός κοινοτήτων	Αριθμός Δήμων	Πληθυσμός
Αναπτυξιακή Εταιρία Λάρνακας	48	3	65000
Αναπτυξιακή Εταιρία Κούρης	14		9000
Αναπτυξιακή Εταιρία Πάφου	64		12000 - 15000
Αναπτυξιακή Εταιρία Μαραθάσας	14		2100
Αναπτυξιακή Εταιρία Τιλλιρίας	10		1950
Ολικό	150	3	90050 - 93050

Στη συνέχεια γίνεται αναλυτική περιγραφή της κάθε ομάδας καθώς και των δράσεων που έχουν υλοποιήσει μέχρι σήμερα από το Μέτρο 4.2 του Σχεδίου Αγροτικής Ανάπτυξης 2004-2006.

4.5 Αναπτυξιακή Εταιρία Λάρνακας

Εικόνα. 4.2: Η επαρχία Λάρνακας με την ΟΤΔ της

Είναι η ποιο συγκροτημένη και πλήρως στελεχωμένη Αναπτυξιακή Εταιρία αυτή τη στιγμή στην Κύπρο, αφού έχει αναγνωριστεί ως ολοκληρωμένη ΟΤΔ γιατί πληρεί τα κριτήρια και τηρεί τις διαδικασίες που απαιτούνται για την αναγνώριση και τη σωστή λειτουργία της.

Οι μελέτες της Αναπτυξιακής Εταιρίας Λάρνακας βρίσκονται στο τελικό στάδιο της επεξεργασίας των στοιχείων. Μέσα από τις μελέτες αυτές θα προσπαθήσουν να αναδειχθούν τα χαρακτηριστικά της περιοχής της Λάρνακας, να επιτευχθεί η προώθηση του αγροτουρισμού κ.λ.π. Χαρακτηριστικό της περιοχής είναι η μεγάλη μάζα των κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων, τα παραδοσιακά προϊόντα και τα παραδοσιακά Αγροτουριστικά καταλύματα.

Το προσωπικό της Εταιρείας αποτελείται από 1 Γεωπόνο, 1 Πολιτικό Μηχανικό, 1 Διευθυντή, 1 Οικονομολόγο και 2 γραφείς. Στην ΟΤΔ εκτός από τον Οργανισμό Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) συμμετέχουν Αγροτικές Οργανώσεις, Σύνδεσμοι Παραγωγών, Χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και Οργανωμένα σύνολα.

Όσον αφορά την ενημέρωση του πληθυσμού για το πρόγραμμα, έχουν γίνει στο παρελθόν τοπικές επισκέψεις για την επεξήγηση του LEADER και προγραμματίζονται και άλλες στο εγγύς μέλλον.

4.6 Αναπτυξιακή Εταιρία Κούρη

Εικόνα. 4.3: Η επαρχία Λεμεσού με την ΟΤΔ του Κούρη

Όσον αφορά την Αναπτυξιακή Εταιρία του Κούρη στη Λεμεσό, εγκρίθηκε από το Τμήμα Γεωργίας η δημιουργία μελέτης (Master Plan) της περιοχής, η οποία μελέτη έχει ολοκληρωθεί και θα υποβληθεί στο Τμήμα Γεωργίας για έγκριση. Το Τμήμα Γεωργίας θα καταβάλει με τη σειρά του στους Μελετητές το συμφωνηθέν ποσό.

Το προσωπικό της Εταιρείας αποτελείται από το Διοικητικό Συμβούλιο με τον Πρόεδρο, τον Αντιπρόεδρο, το Γραμματέα, τον Ταμία και 3 μέλη, ένα υπάλληλο, ένα Γεωπόνο και αναμένεται η πρόσληψη ενός οικονομολόγου.

Άλλοι φορείς που συμμετέχουν στην ΟΤΔ, εκτός από τον ΟΤΑ, είναι Συνεργατικά Ιδρύματα, Σύνδεσμοι Αποδήμων, Αθλητικά Σωματεία, Γυναικείες Οργανώσεις και Κινηγητικοί Σύλλογοι. Εκπρόσωποι των πιο πάνω φορέων συμμετέχουν και στο συμβούλιο.

Στην περιοχή του Κούρη υπάρχουν πολλές αρχαιότητες και πολλοί ποταμοί πλούσιοι σε χλωρίδα και πανίδα. Σε αυτήν δεσπόζει ο υδατοφράκτης Κούρης, ο μεγαλύτερος της Κύπρου, στον οποίο εισρέουν οι δύο ποταμοί Κούρης και Ξυλλούρης οι οποίοι πηγάζουν από το Τρόδος. Επίσης, στην περιοχή υπάρχουν νερόμυλοι, ελαιτριβεία, οινοποιία όπως και πλούσια σύνθεση γεωργικών προϊόντων και παραδοσιακών γεωργικών εργαλείων που εκτίθενται σε μουσεία των κοινοτήτων.

Οι μελέτες στην περιοχή έχουν ως στόχο να αναπτυχθούν και να προβληθούν οι αρχαιολογικοί χώροι, τα παραδοσιακά οινοποιία, τα ελαιτριβεία και η ανάπτυξη ιδιωτικών πρωτοβουλιών όσον αφορά το κρασί, την κυπριακή κουζίνα και την ανάπτυξη της κυπριακής χειροτεχνίας. Ο κύριος προσανατολισμός της ομάδας είναι η ενεργοποίηση του αδρανούς γυναικείου πληθυσμού στις κοινότητες με τη δημιουργία γυναικείων συνεταιρισμών μικρών βιοτεχνιών όπως για παράδειγμα παρασκευή χαλλουμιών, γλυκών, «ππαλουζέ», «σουτζιούκκου» και άλλων παράγωγων του κρασιού και των φρούτων. Σημαντική είναι επίσης και η δημιουργία εξωραϊστικών και Αναπτυξιακών έργων από τα κοινοτικά συμβούλια με απώτερο σκοπό την βελτίωση της ποιότητας ζωής του πολίτη καθώς και η προώθηση παραδοσιακών επαγγελμάτων.

Όσον αφορά την ενημέρωση του πληθυσμού έγιναν αρκετές συγκεντρώσεις τα τελευταία 2 χρόνια, αφού για την Κύπρο η περίοδος 2004-2006 ήταν περίοδος προετοιμασίας και δημιουργίας των ΟΤΔ.

4.7 Αναπτυξιακή Εταιρία Πάφου

Εικόνα. 4.4: Η επαρχία Πάφου με την ΟΤΑ της

Για την Αναπτυξιακή Εταιρία Πάφου οι μελέτες της βρίσκονται στο αρχικό στάδιο οργάνωσης της επαρχίας ώστε να μπορεί να ενταχθεί στο Σχέδιο Αγροτικής Ανάπτυξης και συγκεκριμένα στο LEADER για την νέα προγραμματική περίοδο 2007-13.

Μέσα από τις Μελέτες αυτές θα αναδειχθούν τα προβλήματα της επαρχίας μέσω της ΟΤΑ και γενικά της Αναπτυξιακής ώστε να έχουμε αειφόρο ανάπτυξη με τις καινοτόμες ιδέες. Χαρακτηριστικά είναι τα Αγροτικά καταλύματα, οι Αγροτικές μονάδες και οι πλούσιες φυτείες μπανανών που υπάρχουν στην περιοχή.

Το προσωπικό της Εταιρείας αποτελείται από το Διοικητικό Συμβούλιο το οποίο απαρτίζεται από τον πρόεδρο, το γραμματέα και τα υπόλοιπα έξι μέλη του. Επίσης υπάρχει ένας Συντονιστής και ο Διευθυντής της ΟΤΑ. Άλλοι φορείς που συμμετέχουν στην ΟΤΑ, εκτός από τον Οργανισμό Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ), είναι Σύνδεσμοι αποδήμων, 20-25 οργανωμένοι παραγωγικοί φορείς της επαρχίας και μερικές από τις Συνεργατικές Πιστωτικές Εταιρίες (ΣΠΕ).

Για την ενημέρωση του πληθυσμού, έχουν γίνει κατά καιρούς πάρα πολλές κατ' ιδίαν συναντήσεις με τις ίδιες τις κοινότητες και αρκετές Παμπάφιες συγκεντρώσεις, στις οποίες εμπειρογνώμονες Αναπτυξιακών Εταιριών της Ελλάδας ενημέρωσαν τον κόσμο για το ρόλο των ΟΤΑ.

4.8 Αναπτυξιακή Εταιρία Μαραθάσας

Εικόνα. 4.5: Η επαρχία Λευκωσίας με την ΟΤΑ της Μαραθάσας

Η Αναπτυξιακή Εταιρία Μαραθάσας στελεχώνεται από δύο άτομα γραφειακό προσωπικό και ένα βοηθό Διευθυντή. Άλλοι φορείς που συμμετέχουν στην ΟΤΑ, εκτός από τον ΟΤΑ, είναι όλα τα εγγεγραμμένα οργανωμένα σύνολα της περιοχής και οι πλείστοι των ιδιωτικών εταιριών οι οποίοι συμμετέχουν κατά 75% στο διοικητικό συμβούλιο.

Οι μελέτες της Αναπτυξιακής Εταιρίας βρίσκονται στο στάδιο της αξιολόγησης της τρίτης φάσης που είναι και η τελική. Μέσα από τις μελέτες θα προσπαθήσουν για την δημιουργία υποδομών και την καθοδήγηση των κοινοτήτων και των ιδιωτών για την εκμετάλλευση ευρωπαϊκών και κρατικών κονδυλίων. Οι κύριοι στόχοι της εταιρίας επικεντρώνονται στην αναβάθμιση της γυναίκας και των νέων στην περιοχή, στην αειφόρο ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών και του φυσικού περιβάλλοντος, στην τουριστική ανάπτυξη, στην καταγραφή και ανάδειξη του

πολιτισμού και της παράδοσης, στην αξιοποίηση υφισταμένων δημόσιων υποδομών και στην κατασκευή έργων κοινής ωφέλειας.

Η Μαραθάσα περιβάλλεται από τη δασική έκταση Πάφου και Τροόδους. Σε αυτήν υπάρχει ο ποταμός Σέτραχος ο οποίος ρέει όλο το χρόνο και η κοιλάδα του δράκοντα, ο οποίος είναι παραπόταμος του Διαρίζου. Η περιοχή είναι εύφορη σε αμπελοκαλλιέργειες, φυτοκαλλιέργειες, καλλιέργειες αρωματικών φυτών σε κοιλάδα και σε βουνό. Επίσης υπάρχουν λαϊκοί τεχνίτες οι οποίοι τροφοδοτούν την Κυπριακή βιοτεχνία και εργαστήρια παρασκευής «σουτζιούκκου» και μελιού. Στην περιοχή υπάρχουν συνολικά 4 υδατοφράκτες, σε ένα εκ των οποίων λειτουργεί μονάδα πειραματικής ιχθυοκαλλιέργειας από το τμήμα αλιείας καθώς και δύο κοινότητες στις οποίες πηγάζουν θειούχα νερά για Σπα. Η Μαραθάσα αποκαλείται Βυζαντινή λόγω των δεκάδων εκκλησιών σε όλες τις κοινότητες της, του 12ου και 14ου αιώνα. Τα πιο σημαντικά μνημεία της Βυζαντινής κληρονομιάς της είναι ένα μοναστήρι και δύο εκκλησίες, τα οποία είναι ενταγμένα στον κατάλογο της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς της ΟΥΝΕΣΚΟ.

Όσον αφορά τις ενημερωτικές συγκεντρώσεις στην περιοχή για την ενημέρωση του πληθυσμού σχετικά με το LEADER, έχουν γίνει συνολικά πέντε εκ των οποίων οι δύο αφορούσαν ολόκληρη την περιοχή του Τροόδους.

4.9 Αναπτυξιακή Εταιρία Τιλλιρίας

Εικόνα. 4.6: Η επαρχία Λευκωσίας με την ΟΤΑ της Τιλλιρίας

Η Αναπτυξιακή Εταιρία Τιλλιρίας, που είναι και η πιο πρόσφατη, δημιουργήθηκε περίπου στα μέσα του 2007. Την Εταιρία απαρτίζουν δύο άτομα τα οποία λειτουργούν εθελοντικά, ένα εκ των οποίων είναι γεωπόνος. Οι φορείς που συμμετέχουν προς το παρόν σε αυτήν είναι μόνο ένα προσωρινό Διοικητικό Συμβούλιο.

Οι μελέτες της βρίσκονται στο στάδιο της έγκρισής από το Υπουργείο Γεωργίας. Μέσα από τις Μελέτες αυτές θα αναδειχθούν τα ήθη, τα έθιμα, τα παραδοσιακά προϊόντα και η ιστορία της περιοχής. Χαρακτηριστικό της περιοχής της Τηλλιρίας είναι οι παραλίες της και η γεωργική γη, στην οποία αναπαράγονται φρούτα και θερμοκηπιακές καλλιέργειες.

Σχετικά με την πληροφόρηση όσον αφορά το πρόγραμμα, έγινε μια ενημέρωση του κόσμου και πραγματοποιήθηκαν δύο ενημερωτικές συγκεντρώσεις με όλους τους κοινοτάρχες της περιοχής.

4.10 Το ενδιαφέρον του κόσμου για το Αναπτυξιακό Πρόγραμμα LEADER

Σε όλες τις επιλεγμένες περιοχές το ενδιαφέρον των πολιτών ήταν αρκετά μεγάλο, όχι μόνο για την ενημέρωση αλλά και τη συμμετοχή τους στο Πρόγραμμα.

Το μεγαλύτερο ενδιαφέρον παρατηρήθηκε στην περιοχή του Κούρη, όπου άτομα με επιχειρησιακές δραστηριότητες όπως ταβέρνες, εστιατόρια, οινοποιία, κ.λ.π. έδειξαν ιδιαίτερο ζήλο και στην περιοχή της Μαραθάσας, αφού ήδη αρκετοί έχουν χρηματοδοτηθεί για τη συμμετοχή τους και σε άλλα Ευρωπαϊκά Προγράμματα.

Στην περιοχή της Τιλλιρίας παρόλο που ο κόσμος έδειξε ενδιαφέρον υπήρξαν και αρκετές επιφυλάξεις για την νέα καινοτομία του LEADER. Το γεγονός αυτό ίσως οφείλεται στο ότι η Αναπτυξιακή Εταιρία Τιλλιρίας είναι πολύ πρόσφατη και ως συνήθως, ο κόσμος διστάζει στις νέες μεταρρυθμίσεις.¹⁴

¹⁴ Ίδια έρευνα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ – ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ

5.1 Μεθοδολογία της Έρευνας

Στην παρούσα έρευνα χρησιμοποιήθηκε ένα (1) ερωτηματολόγιο, στο οποίο κλήθηκαν να απαντήσουν οι πολίτες.

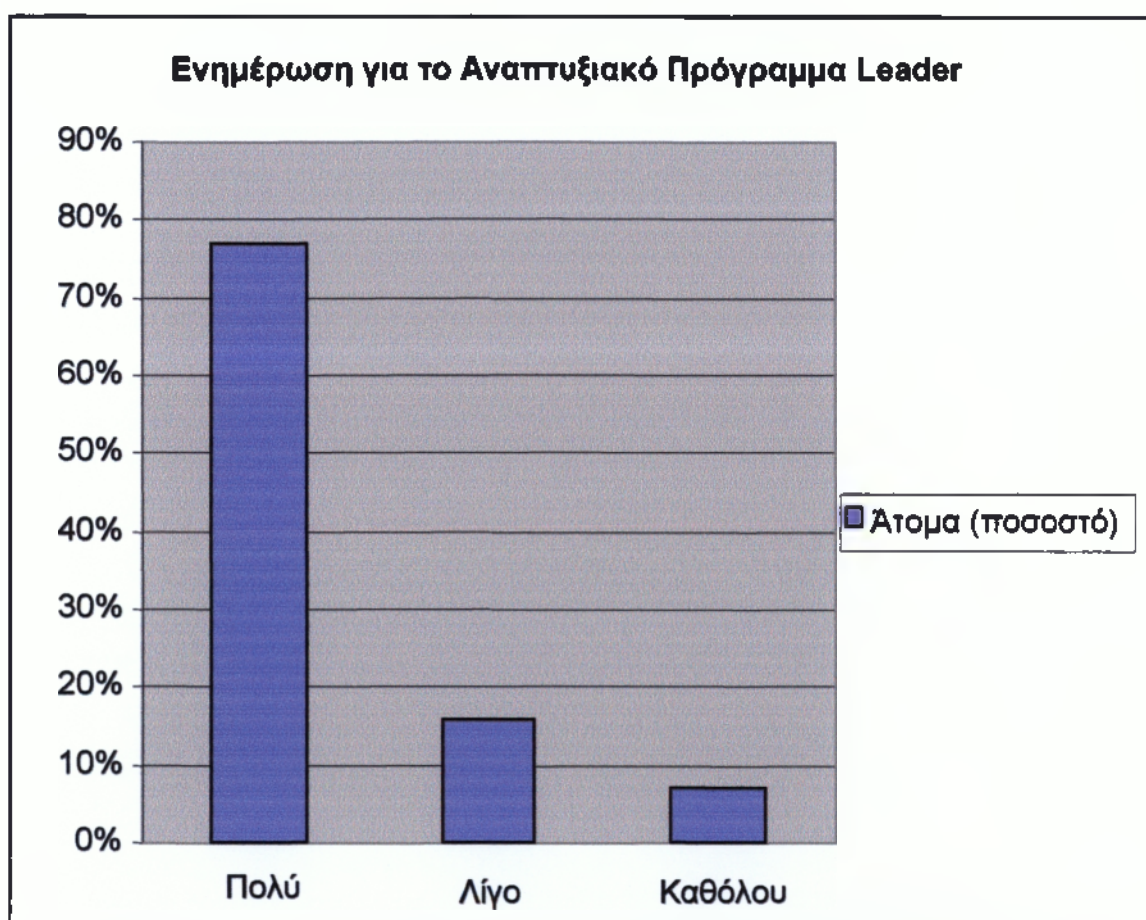
Στο ερωτηματολόγιο, υπήρχαν έντεκα (11) ερωτήσεις. Οκτώ (8) ανοικτού και τρεις (3) κλειστού τύπου και ερωτήθηκαν εξήντα (60) άτομα στην περιοχή της Λάρνακας, όπου υπάρχει ολοκληρωμένη Αναπτυξιακή Εταιρία και σαράντα (40) άτομα στη Λευκωσία, την πρωτεύουσα της Κύπρου, όπου ακόμη δεν έχει ολοκληρωθεί η ΟΤΔ τους.

Στη συνέχεια θα παρουσιαστούν αναλυτικά με πίνακες και ραβδογράμματα τα στοιχεία που προέκυψαν από την έρευνα που πραγματοποιήθηκε μέσω του ερωτηματολογίου για τους πολίτες.

5.2 Αποτελέσματα Έρευνας

Πίνακας 5.1: Απαντήσεις στο ερώτημα: «Γνωρίζετε για το Αναπτυξιακό Πρόγραμμα Leader.»

Ενημέρωση για το Αναπτυξιακό Πρόγραμμα Leader	Ποσοστό
Πολύ	77%
Λίγο	16%
Καθόλου	7%

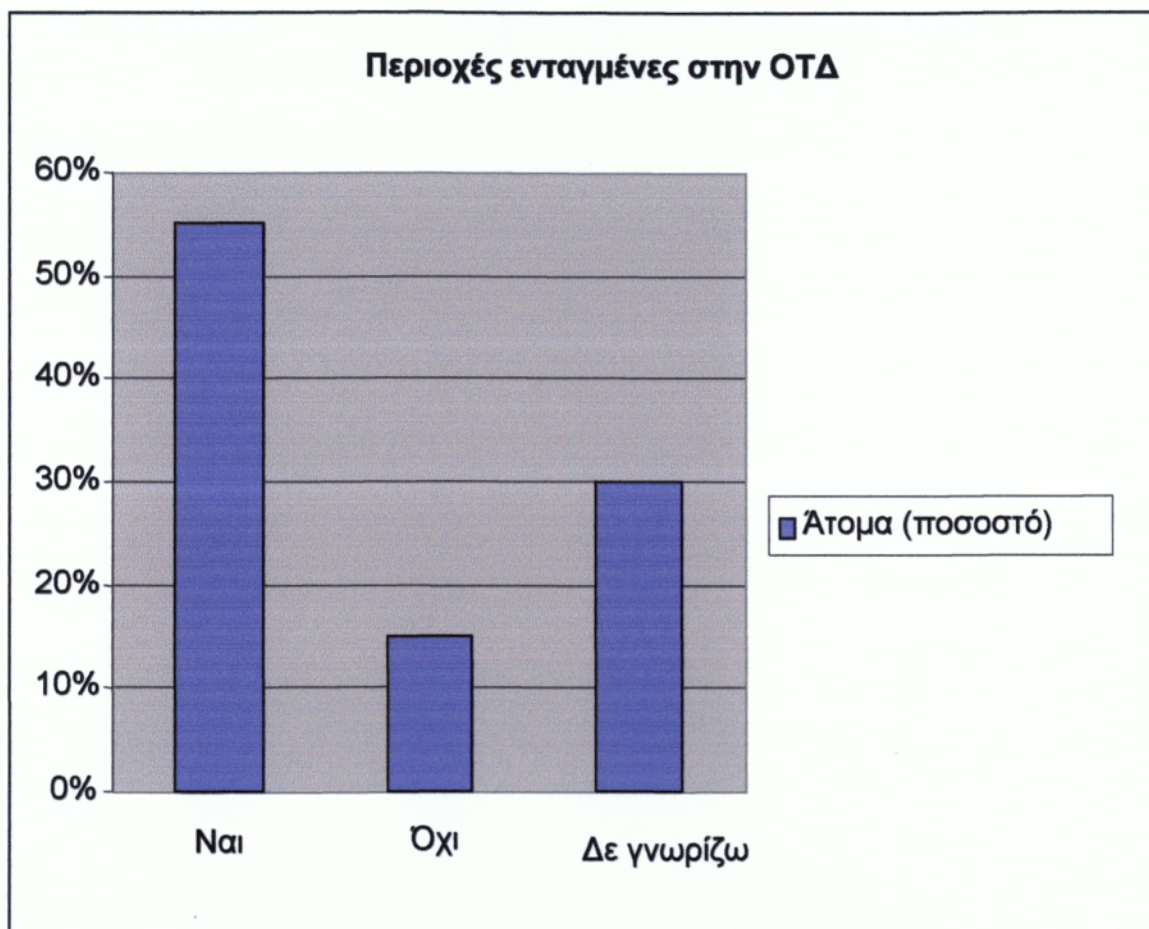

Ραβδόγραμμα 5.1: Ενημέρωση για το Αναπτυξιακό Πρόγραμμα Leader

Σχετικά με το ερώτημα αν γνωρίζουν για το Αναπτυξιακό Πρόγραμμα Leader, παρατηρούμε σύμφωνα με τον πίνακα 5.1, ότι οι περισσότεροι είναι ενημερωμένοι αναφορικά με το Leader. Ελάχιστοι είναι αυτοί που απάντησαν ότι γνωρίζουν λίγα σχετικά με το πρόγραμμα, ενώ ένα πολύ μικρό ποσοστό της τάξεως του 7% δε γνώριζε καθόλου για αυτό.

Πίνακας 5.2: Απαντήσεις στο ερώτημα: «Η περιοχή που κατοικείτε είναι ενταγμένη σε κάποια ΟΤΔ;»

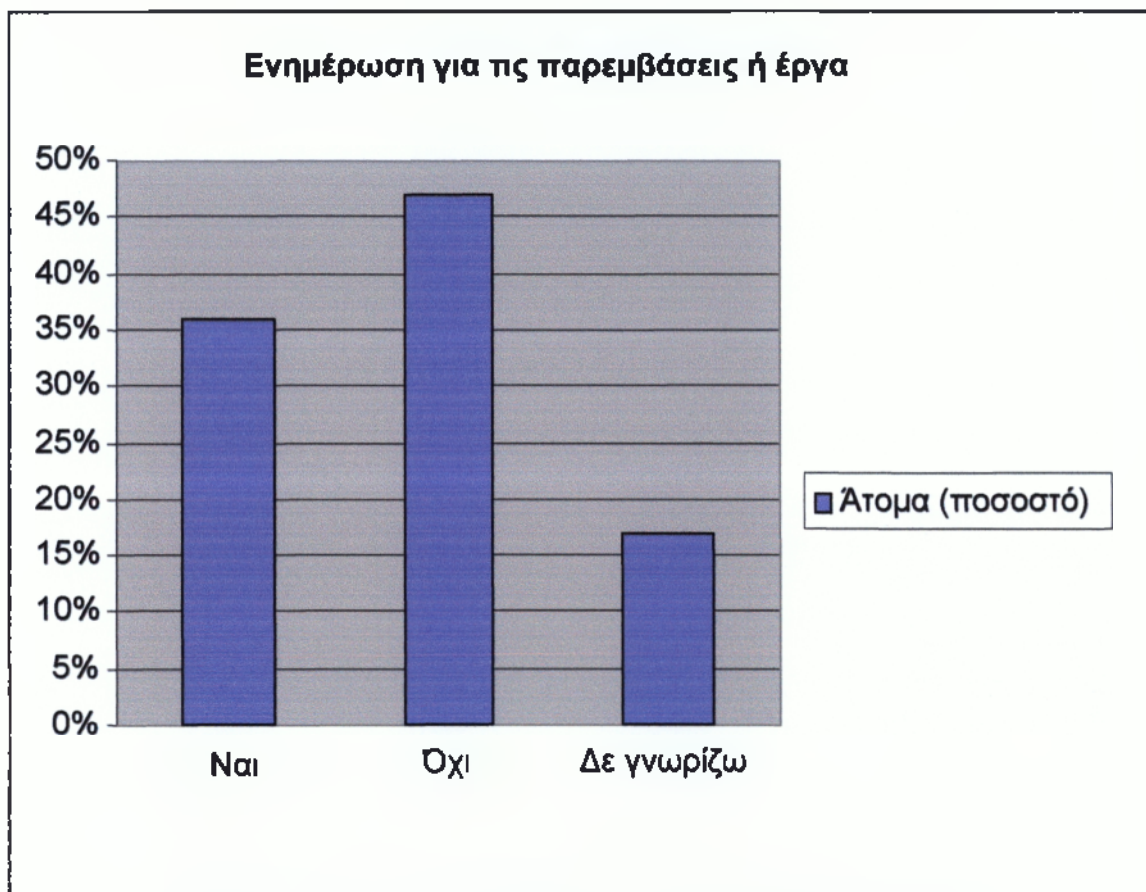
Περιοχές ενταγμένες στην ΟΤΔ	Ποσοστό
Ναι	55%
Όχι	15%
Δε γνωρίζω	30%

Ραβδόγραμμα 5.2: Περιοχές ενταγμένες στην ΟΤΔ

Αναφορικά με την ερώτηση αν η περιοχή που κατοικούν είναι ενταγμένη σε κάποια ΟΤΔ, όπως παρατηρούμε στο **ραβδόγραμμα 5.2**, ο περισσότερος από τον μισό πληθυσμό απάντησε θετικά ενώ ένα σημαντικό ποσοστό των 30% δεν γνώριζε ή ακόμα όπως βλέπουμε, το 15% δεν είχε ιδέα για το τι κάνει το Αναπτυξιακό Πρόγραμμα Leader.

Πίνακας 5.3: Απαντήσεις στο ερώτημα: «Γνωρίζετε τι παρεμβάσεις – Έργα μπορούν να γίνουν;»	
Ενημέρωση για τις παρεμβάσεις ή έργα	Ποσοστό
Ναι	36%
Όχι	47%
Δε γνωρίζω	17%

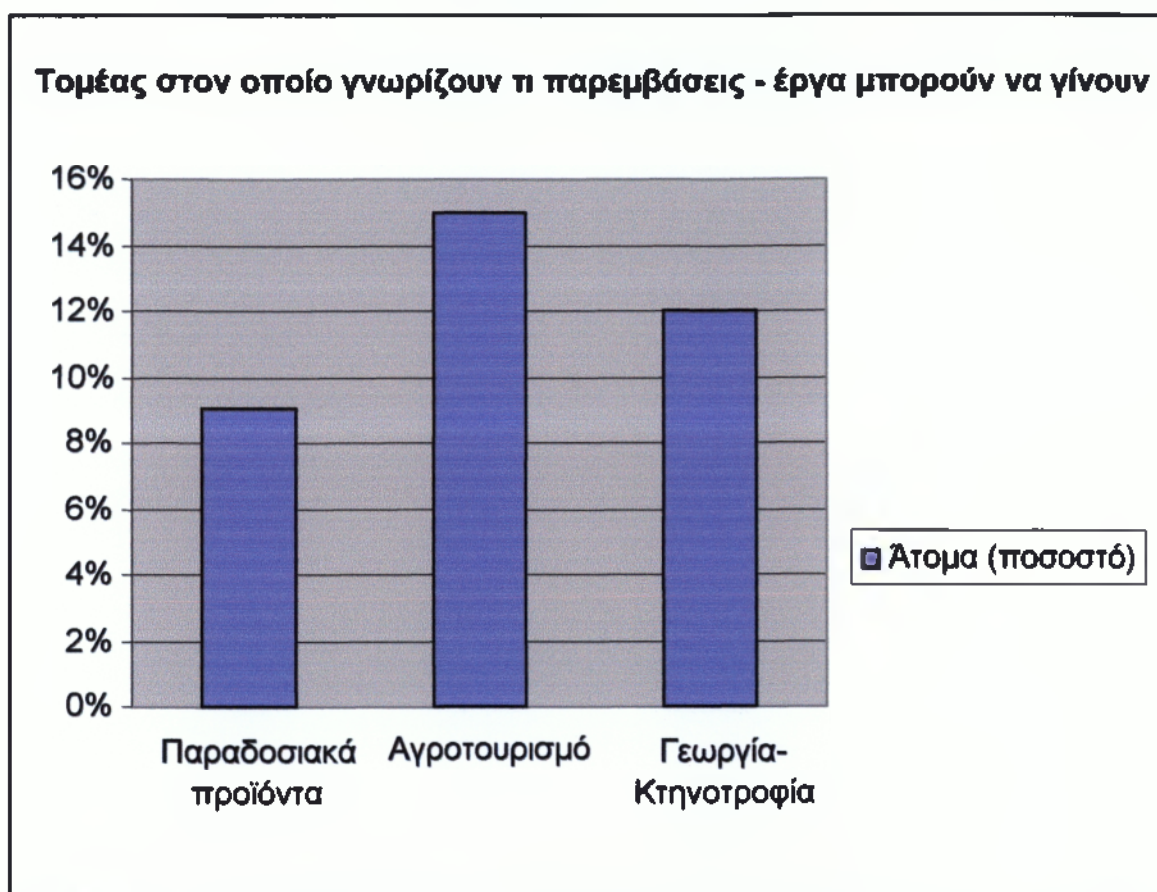

Ραβδόγραμμα 5.3: Ενημέρωση για τις παρεμβάσεις ή έργα

Όσον αφορά το αν γνωρίζουν για τις παρεμβάσεις και τα έργα που μπορούν να γίνουν βλέπουμε στον **πίνακα 5.3**, ότι οι περισσότεροι, αν και έχουν ακούσει για το πρόγραμμα, απάντησαν αρνητικά, ενώ σχετικά ένα μικρό ποσοστό, περίπου 17%, δε γνώριζε καθόλου για αυτό. Μόνο το 36% των ερωτηθέντων απάντησαν πως γνωρίζουν για τα έργα.

Πίνακας 5.4: Απαντήσεις στο ερώτημα: «Αν ναι σε ποιο τομέα γνωρίζετε τι παρεμβάσεις – έργα μπορούν να γίνουν;»

Τομέας στον οποίο γνωρίζουν τι παρεμβάσεις - έργα μπορούν να γίνουν	Ποσοστό
Παραδοσιακά προϊόντα	9%
Αγροτουρισμό	15%
Γεωργία - Κτηνοτροφία	12%

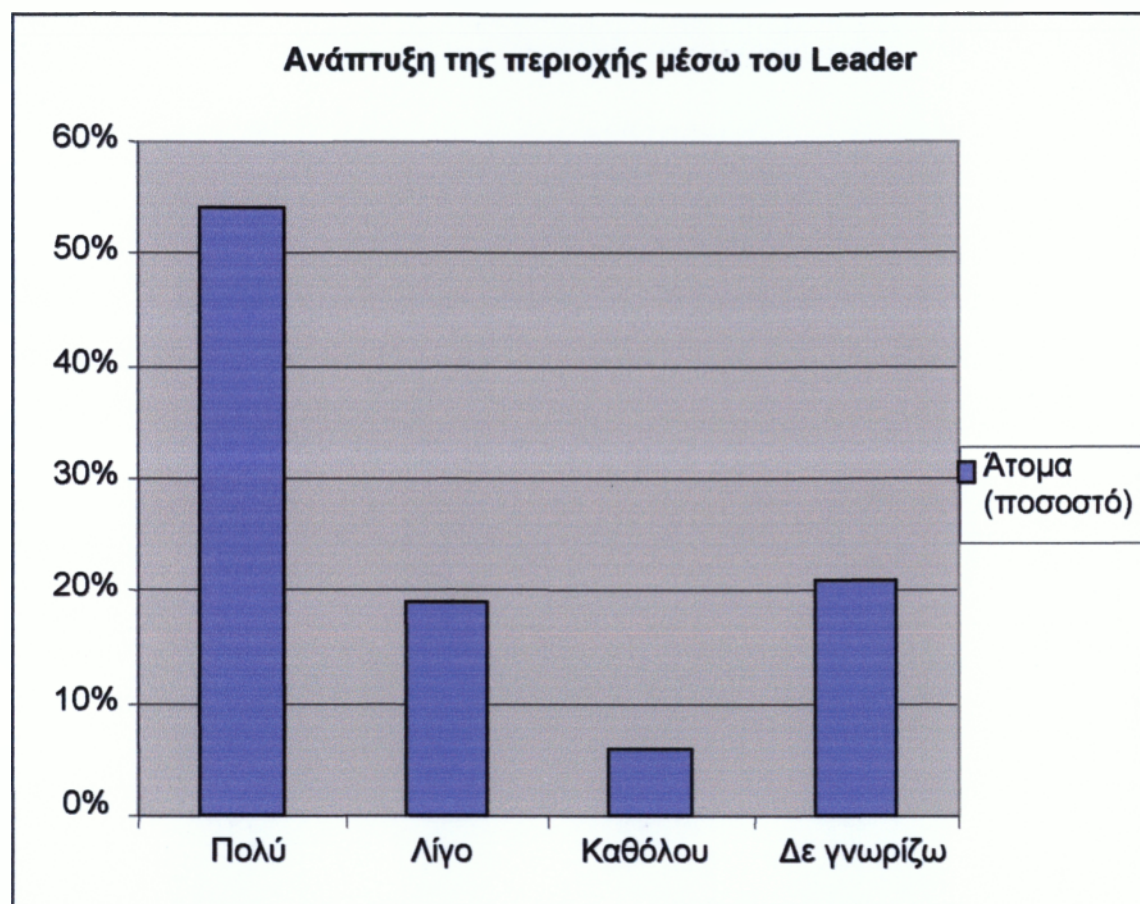

Ραβδόγραμμα 5.4: Τομέας στον οποίο γνωρίζουν τι παρεμβάσεις - έργα μπορούν να γίνουν

Όπως προκύπτει από τον πίνακα 5.4, οι περισσότεροι από τους 36% που γνώριζαν για τις παρεμβάσεις και τα έργα, ανέφεραν τον Αγροτουρισμό και τη Γεωργία-Κτηνοτροφία, ενώ το μικρότερο ποσοστό από αυτούς απάντησε Παραδοσιακά προϊόντα.

Πίνακας 5.5: Απαντήσεις στο ερώτημα: «Πόσο πιστεύετε θα βοηθήσει την περιοχή σας το Αναπτυξιακό Πρόγραμμα Leader;»

Ανάπτυξη της περιοχής μέσω του Leader	Ποσοστό
Πολύ	54%
Λίγο	19%
Καθόλου	6%
Δε γνωρίζω	21%

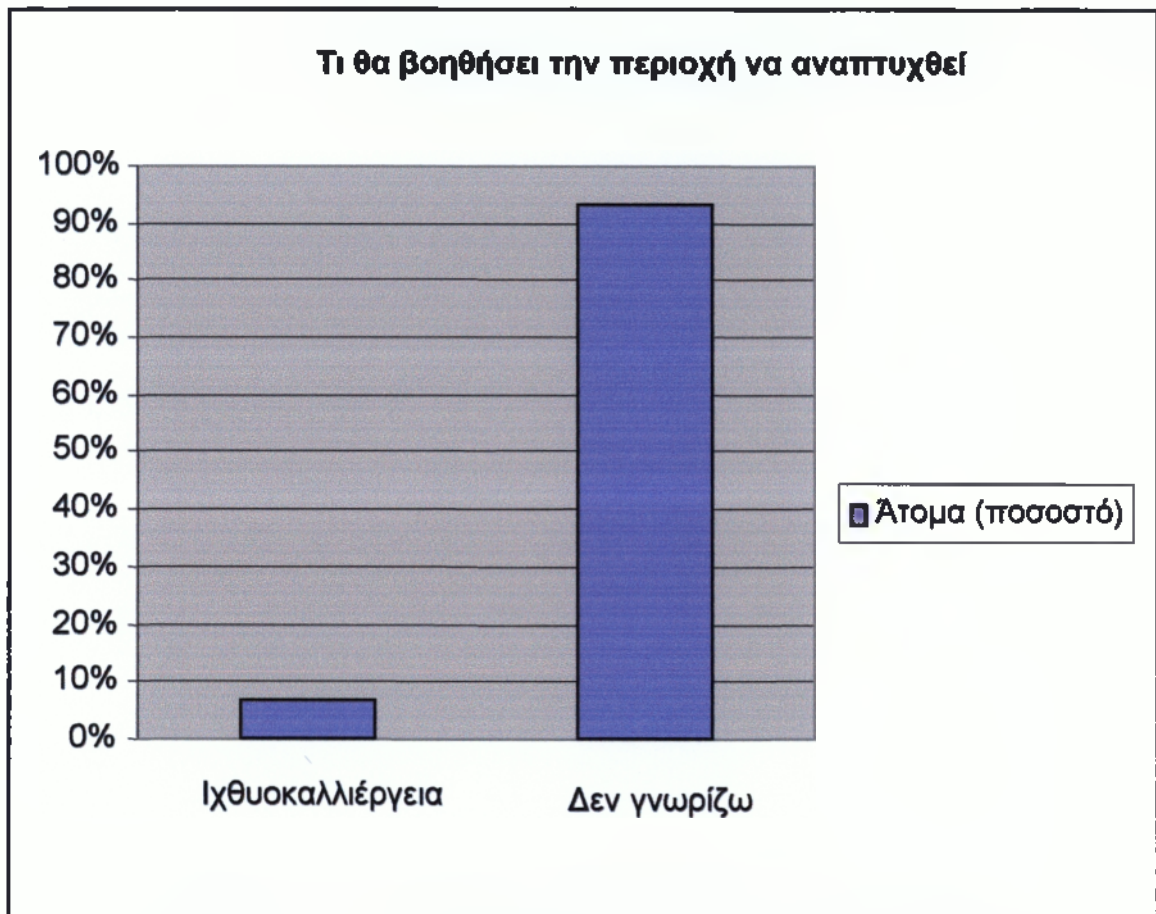

Ραβδόγραμμα 5.5: Ανάπτυξη της περιοχής μέσω του Leader

Όταν ερωτήθηκαν για το αν θα βοηθήσει την περιοχή τους το Αναπτυξιακό Πρόγραμμα Leader, οι περισσότεροι από τους μισούς σύμφωνα με τον **πίνακα 5.5**, απάντησαν με σιγουριά «πολύ», ένα αρκετό ποσοστό απάντησε «δε γνωρίζω» και ένα άλλο καλό ποσοστό ότι θα βοηθήσει «λίγο». Τέλος ένας πολύ μικρός αριθμός, μόλις το 6%, απάντησε ότι δε θα βοηθήσει «καθόλου».

Πίνακας 5.6: Απαντήσεις στο ερώτημα: «Τι πιστεύετε ότι θα βοηθήσει την περιοχή σας; Κάποια δράση που δεν αναφέρθηκε;»

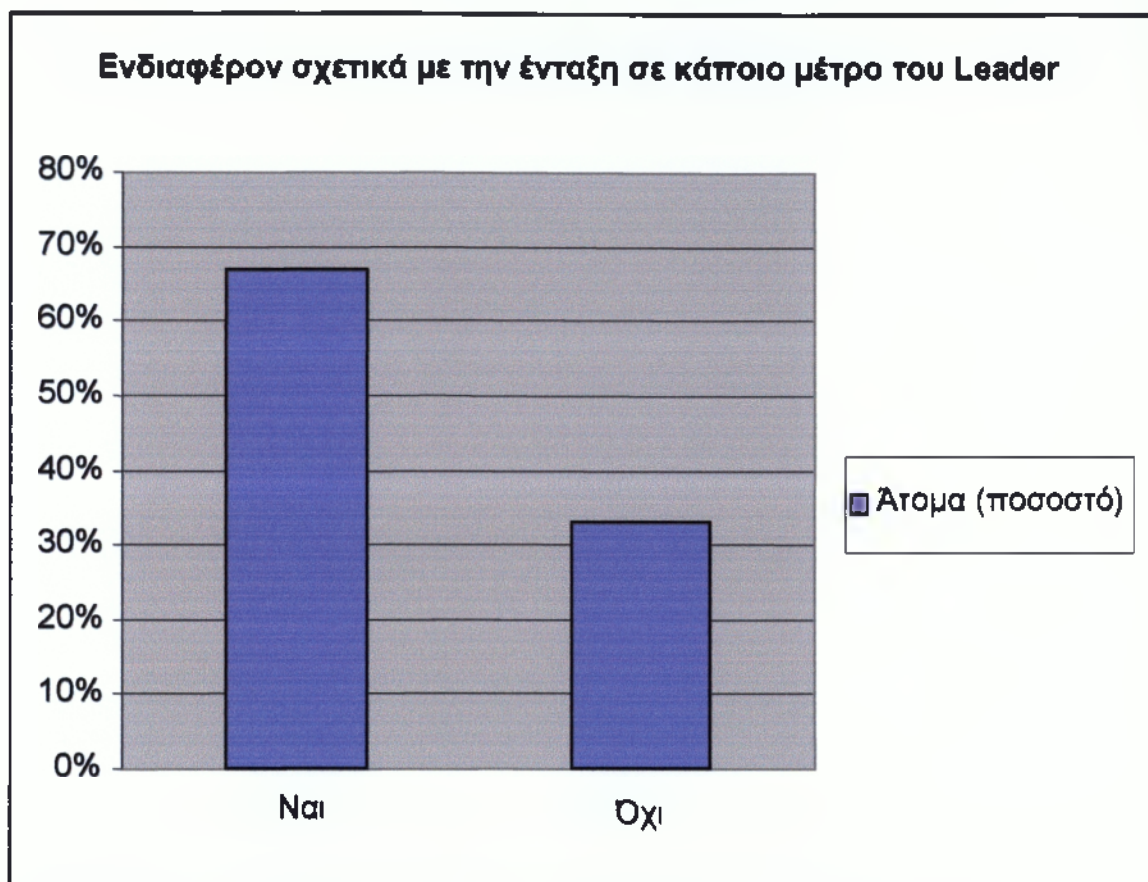
Τι θα βοηθήσει την περιοχή να αναπτυχθεί	Ποσοστό
Ιχθυοκαλλιέργεια	7%
Δεν γνωρίζω	93%

Ραβδόγραμμα 5.6: Τι θα βοηθήσει την περιοχή να αναπτυχθεί

Στην ερώτηση για το τι θα βοηθήσει την περιοχή τους, όπως προκύπτει από τον πίνακα 5.6, ανακαλύπτουμε ότι σχεδόν όλοι δεν γνώριζαν τι να απαντήσουν και προτίμησαν να μη δώσουν απάντηση γιατί ίσως δε γνώριζαν τι ελλείψεις έχει η περιοχή τους και μόλις ένα πολύ μικρό ποσοστό, της τάξεως του 7%, μπόρεσε να εκφέρει άποψη.

Πίνακας 5.7: Απαντήσεις στο ερώτημα: «Ενδιαφέρεστε να ενταχθείτε σε κάποιο Μέτρο του Leader;»	
Ενδιαφέρον σχετικά με την ένταξη σε κάποιο μέτρο του Leader	Ποσοστό
Ναι	67%
Όχι	33%

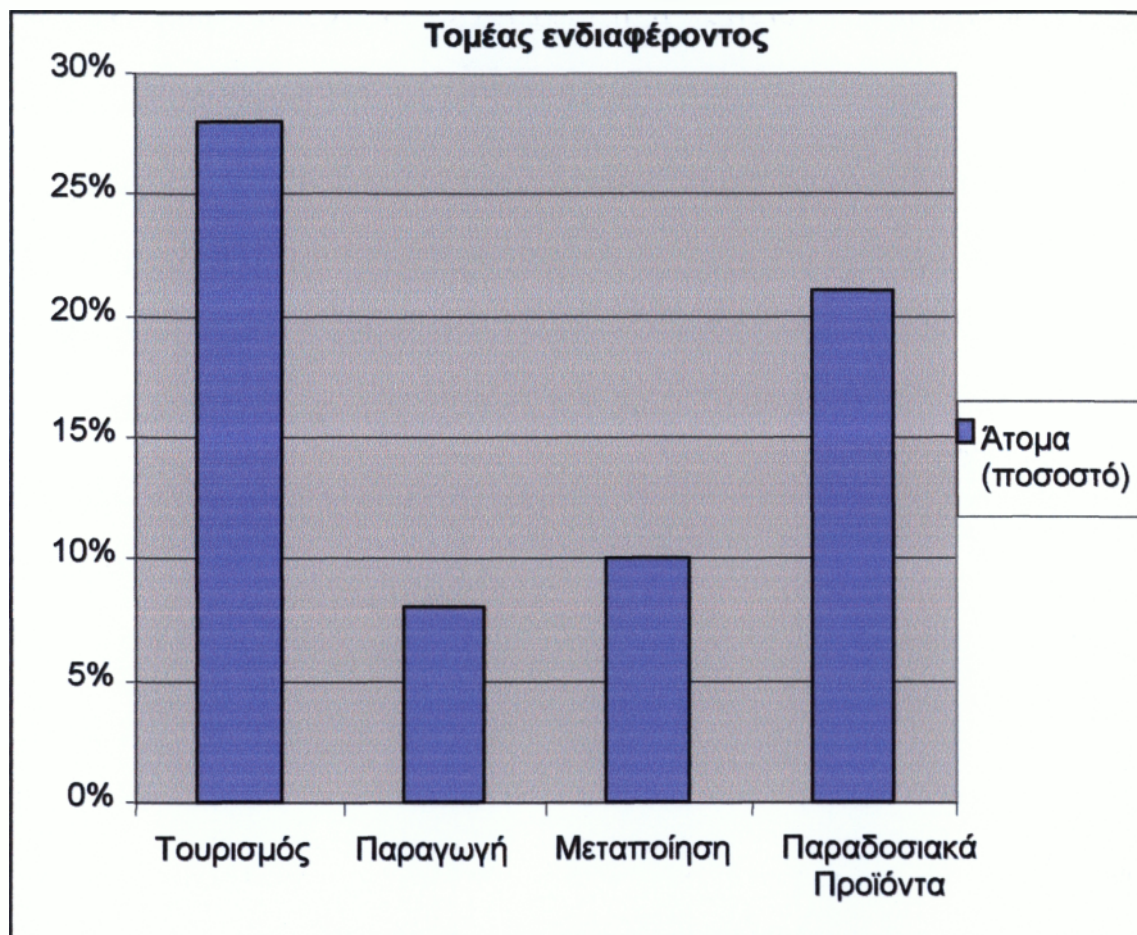

Ραβδόγραμμα 5.7: Ενδιαφέρον σχετικά με την ένταξη σε κάποιο μέτρο του Leader

Σχετικά με το ενδιαφέρον ένταξής τους σε κάποιο Μέτρο του Leader, σύμφωνα με το ερώτημα του πίνακα 5.7, το μεγαλύτερο ποσοστό από τους ερωτηθέντες απάντησε θετικά, ενώ ένα σημαντικό ποσοστό του 33% απάντησε ότι δεν ενδιαφέρεται να ενταχθεί.

Πίνακας 5.8: Απαντήσεις στο ερώτημα: «Αν ναι σε ποιο Μέτρο - τι τομέα του Leader ενδιαφέρεστε να ενταχθείτε;»

Τομέας ενδιαφέροντος	Ποσοστό
Τουρισμό	28%
Παραγωγή	8%
Μεταποίηση	10%
Παραδοσιακά Προϊόντα	21%

Ραβδόγραμμα 5.8: Τομέας ενδιαφέροντος

Ο τομέας στον οποίο παρατηρήθηκε το μεγαλύτερο ενδιαφέρον για ένταξη, όπως βλέπουμε και στο πιο πάνω ραβδόγραμμα το οποίο προκύπτει από τον **πίνακα 5.8**, ήταν ο τομέας του Τουρισμού και των Παραδοσιακών Προϊόντων με ποσοστό 28% και 21% αντίστοιχα, οι οποίοι σημείωσαν αισθητή διαφορά από τους υπόλοιπους δύο που ήταν η Παραγωγή και η Μεταποίηση.

Πίνακας 5.9: Απαντήσεις στο ερώτημα: «Μέσα από το πρόγραμμα Leader τι νομίζετε ότι πρέπει να αναδειχθεί στην περιοχή σας;»

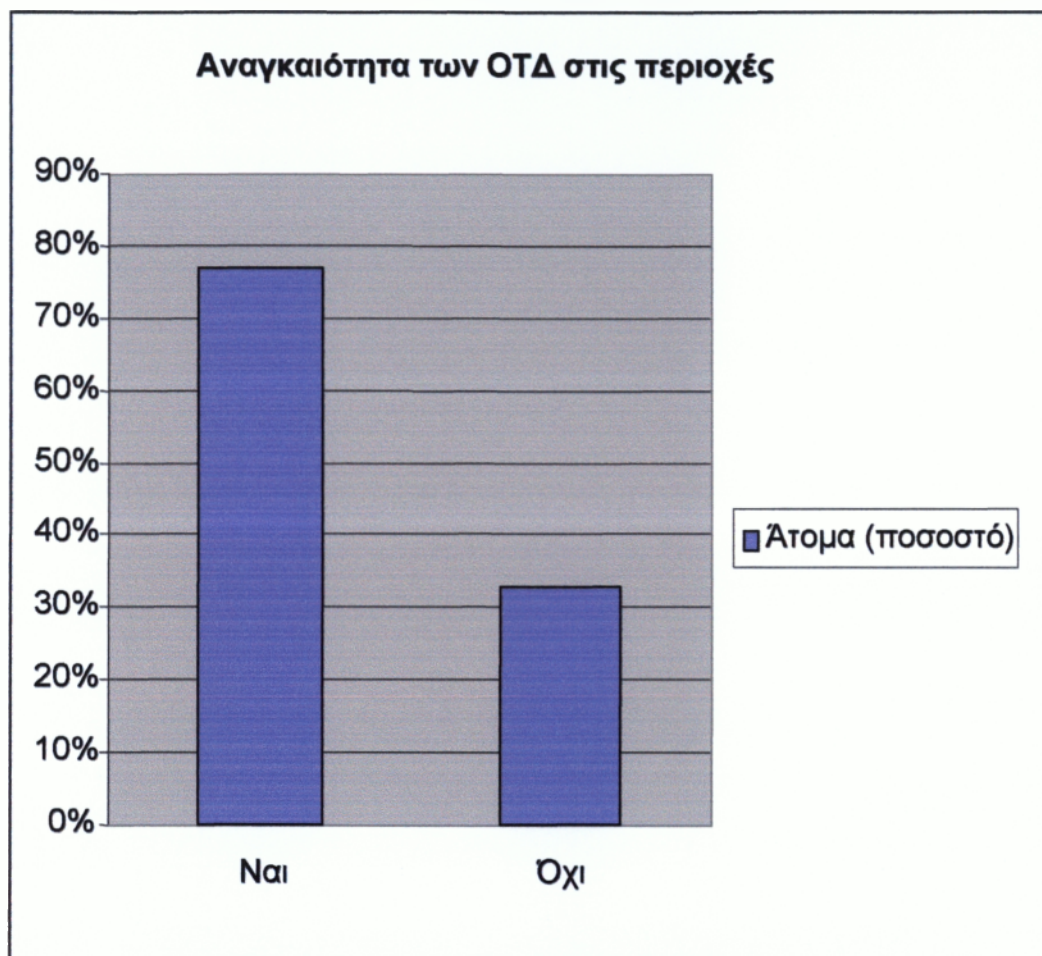
Τι πρέπει να αναδειχθεί στην περιοχή	Ποσοστό
Αγροτουριστικά	27%
Κουμανταρία – Κρασί	10%
Αλλαντικά – Χοιρομέρι	10%
Χαλούμι	53%

Ραβδόγραμμα 5.9: Τι πρέπει να αναδειχθεί στην περιοχή

Όπως παρατηρούμε στον πίνακα 5.9, σύμφωνα με τον κόσμο, ποσοστό 53% πιστεύει ότι πρέπει να αναδειχθεί στην περιοχή του το παραδοσιακό προϊόν Χαλούμι, που έχει και την πρώτη ζήτηση με διαφορά, ενώ αμέσως μετά έρχονται τα Αγροτουριστικά με ποσοστό 27% και τέλος με το μικρότερο ποσοστό ζήτησης τα Αλλαντικά-Χοιρομέρι και η Κουμανταρία-Κρασί.

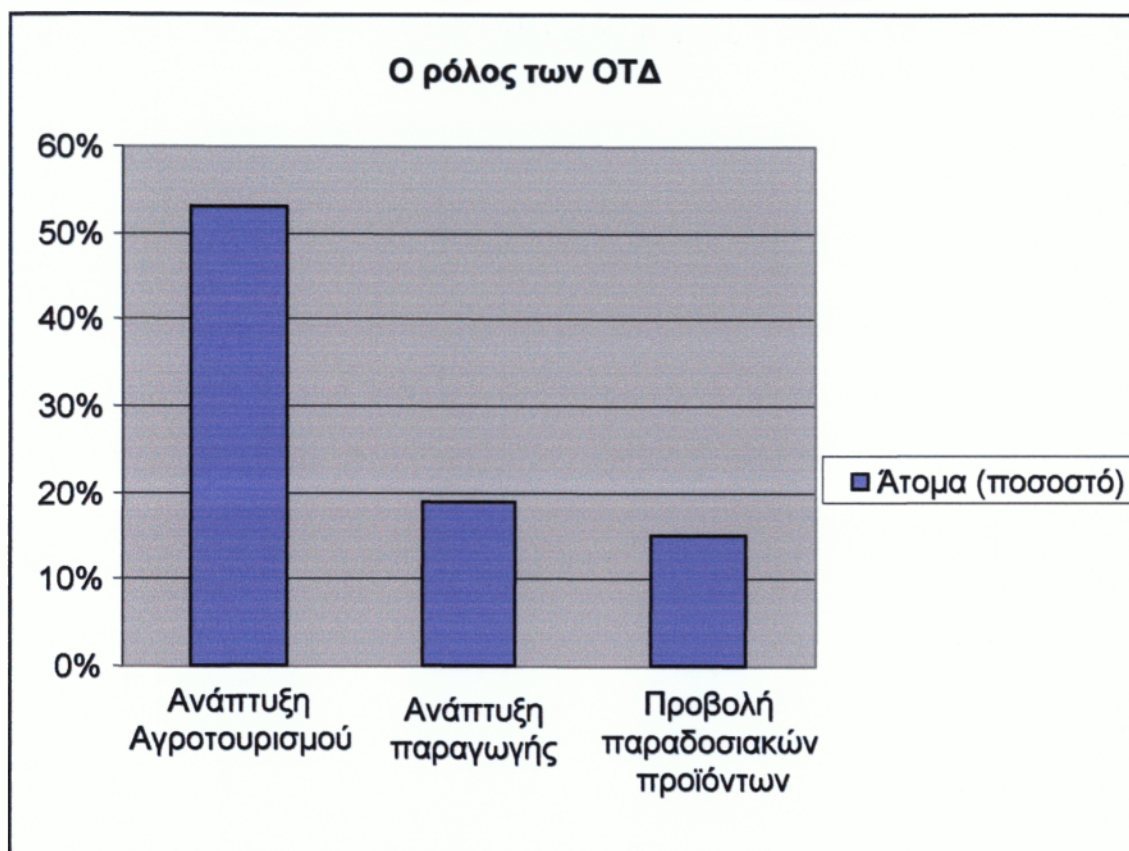
Πίνακας 5.10: Απαντήσεις στο ερώτημα: «Πιστεύετε ότι οι ΟΤΔ θα βοηθήσουν την περιοχή σας;»	
Αναγκαιότητα των ΟΤΔ στις περιοχές	Ποσοστό
Ναι	77%
Όχι	33%

Ραβδόγραμμα 5.10: Αναγκαιότητα των ΟΤΔ στις περιοχές

Σχετικά με το πιο πάνω ερώτημα του πίνακα 5.10, διαπιστώθηκε ότι το 77% των ερωτηθέντων πιστεύει πως οι ΟΤΔ θα βοηθήσουν την περιοχή τους, ενώ το υπόλοιπο 33% φάνηκε αρνητικό. Βλέπουμε δηλαδή ότι οι περισσότεροι είναι ανοικτοί στα νέα Ευρωπαϊκά προγράμματα και δεν διστάζουν να λάβουν μέρος σε αυτά.

Πίνακας 5.11: Απαντήσεις στο ερώτημα: «Ποια πιστεύετε θα είναι η δουλειά των ΟΤΔ;»	
Ο ρόλος των ΟΤΔ	Ποσοστό
Ανάπτυξη Αγροτουρισμού	53%
Ανάπτυξη Παραγωγής	19%
Προβολή των παραδοσιακών προϊόντων	15%

Ραβδόγραμμα 5.11: Ο ρόλος των ΟΤΔ

Σχετικά με το ρόλο των ΟΤΔ, όπως προκύπτει από τον **πίνακα 5.11**, οι περισσότεροι από τους μισούς απάντησαν ότι είναι η Ανάπτυξη του Αγροτουρισμού, ένα ποσοστό απάντησε ότι είναι η Ανάπτυξη της Παραγωγής και το μικρότερο ποσοστό απάντησε ότι είναι η Προβολή των παραδοσιακών προϊόντων. Το υπόλοιπο 13% που δεν αναφέρεται δεν εξέφρασε γνώμη.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Όπως διαπιστώνουμε μέσα από την έρευνα η εφαρμογή της πρωτοβουλίας LEADER συμβάλλει στην αγροτική ανάπτυξη. Η πρωτοβουλία αυτή πραγματοποιείται μέσα από τις Ομάδες Τοπικής Δράσης, οι οποίες εστιάζουν στα διάφορα προβλήματα των αγροτικών περιοχών με απώτερο σκοπό την εφαρμογή αποτελεσματικότερων στρατηγικών αγροτικής ανάπτυξης.

Με λίγα λόγια η πρωτοβουλία LEADER δίνει τη δυνατότητα στις αγροτικές περιοχές, μέσα από την εφαρμογή ολοκληρωμένων στρατηγικών αγροτικής ανάπτυξης, να αναπτύξουν εκείνες τις δραστηριότητες που θα αυξήσουν την ανταγωνιστικότητα των γεωργικών τους προϊόντων, θα βελτιώσουν την ποιότητα ζωής στις αγροτικές περιοχές ενώ παράλληλα θα διασφαλίσουν την αειφόρο διαχείριση των φυσικών πόρων.

Ένα από τα σημαντικότερα στοιχεία της πρωτοβουλίας είναι η εκ των κάτω προς τα άνω προσέγγιση. Τα προβλήματα και οι ανάγκες μιας περιοχής επισημαίνονται από τους ίδιους τους κατοίκους της, οι οποίοι προτείνουν και τις λύσεις σε αυτά. Παίρνουν δηλαδή το μέλλον στα χέρια τους έχοντας τη δυνατότητα να αναβαθμίσουν την ποιότητα ζωής τους. Η προσέγγιση αυτή επιτρέπει στις τοπικές κοινότητες να συμμετέχουν ενεργά στο σχεδιασμό και στην υλοποίηση προγραμμάτων τα οποία, στην ουσία, καλύπτουν τις ιδιαίτερες ανάγκες της περιοχής τους. Ο τοπικός πληθυσμός αποκτά νέα κίνητρα να παραμείνει στις περιοχές του μειώνοντας το φαινόμενο της αστυφιλίας και προστατεύεται το περιβάλλον και οι φυσικοί πόροι.

Στη Κύπρο πριν την ύπαρξη του Μέτρου 4.2 δεν υπήρχε καθόλου εμπειρία για την εφαρμογή προγραμμάτων LEADER. Το Μέτρο 4.2 είχε στόχο την απόκτηση των απαιτούμενων εμπειριών και δυνατοτήτων έτσι ώστε να προετοιμαστούν οι αγροτικές κοινότητες για να εφαρμόσουν, κατά τη νέα Προγραμματική Περίοδο, στρατηγικές αγροτικής ανάπτυξης. Με τον τρόπο αυτό ο αγροτικός κόσμος ήρθε

σε επαφή με τη λογική των Ευρωπαϊκών προγραμμάτων και καλλιεργήθηκε η ανάγκη βελτίωσης του βιοτικού επιπέδου των αγροτών και αναζωογόνησης της υπαίθρου.

Όπως προκύπτει μέσα από το ερωτηματολόγιο, που εκπονήθηκε στα πλαίσια της παρούσας πτυχιακής εργασίας, ο περισσότερος κόσμος στην Κύπρο είναι ενημερωμένος αναφορικά με την πρωτοβουλία Leader. Εντούτοις, ένα μεγάλο ποσοστό δεν είναι κατατοπισμένο για τις παρεμβάσεις και τα έργα που μπορούν να γίνουν, ούτε είναι σε θέση να μιλήσει για τυχόν ελλείψεις που υπάρχουν στην περιοχή του. Είναι βέβαια αισιόδοξοι με το πρόγραμμα και εξέφρασαν έντονο ενδιαφέρον για ένταξή τους σε κάποιο μέτρο του Leader και είναι ανοικτοί στα νέα Ευρωπαϊκά προγράμματα και δεν διστάζουν να λάβουν μέρος σε αυτά.

Συνεπώς, για να έχει επιτυχία η πρωτοβουλία αυτή πρέπει να γίνει σωστή και ουσιαστική ενημέρωση του κόσμου, δίνοντας του νέα κίνητρα και προοπτικές για ένα καλύτερο βιοτικό επίπεδο και μια άνετη ζωή, παραμένοντας στον τόπο του και στις ρίζες του βοηθώντας έτσι την ύπαιθρο να αναγεννηθεί και να ευημερεί.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΒΙΒΛΙΑ

- A.** «Περί Κύπρου», εκδόσεις Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών Κυπριακής Δημοκρατίας, Λευκωσία 2006
- B.** LEADER+ Magazine, «Ειδικό Αφιέρωμα: Αξιοποίηση των φυσικών και πολιτιστικών πόρων, έκδοση Ευρωπαϊκής Επιτροπής, 2006
- Γ.** «Το Σχέδιο Αγροτικής Ανάπτυξης 2004 – 2006», έκδοση Ευρωπαϊκής Επιτροπής, 2004
- Δ.** Λεωνίδας Α. Παπακωνσταντινίδης, «Διαπραγμάτευση και Τοπική Ανάπτυξη», Εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα 2007

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ

- A.** Στοιχεία λήφθηκαν από συνέντευξη από τον κύριο Τάκη Φωτίου – Αναπληρωτή Διευθυντή του Τμήματος Γεωργίας του Υπουργείου Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος.
- B.** Από τον κ. Αντώνη Νικολάου (ΟΤΔ Λάρνακας),
- Γ.** τον κ. Σάββα Σάββα (ΟΤΔ Κούρη),
- Δ.** τον κ. Γιαννάκη Σαββίδη (ΟΤΔ Πάφου),
- E.** τον κ. Σταύρο Καζαμία (ΟΤΔ Μαραθάσας) και
- Z.** τον κ. Αντρέα Παύλου (ΟΤΔ Τιλλιρίας),

ΑΛΛΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

- A.** Ίδια έρευνα

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΥΡΙΟ ΤΑΚΗ ΦΩΤΙΟΥ –
ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ

1. Ποια η εμπειρία του Τμήματος Γεωργίας για το θέμα του LEADER στην περίοδο 2004-06;
2. Με βάση το σχέδιο δράσης του Υπουργείου σας όσον αφορά το LEADER, με βάση τους στόχους που μπήκαν είστε ικανοποιημένοι; Μιλήστε μου για αυτό.
3. Αναφορικά με τις ΟΤΔ, πόσες Ομάδες θεωρείτε ότι είναι σωστό να δημιουργηθούν με βάση τα Γεωγραφικά δεδομένα της ελεύθερης Κύπρου; Πόσες ΟΤΔ έχουν εγκριθεί μέχρι σήμερα;
4. Πόσος είναι ο προϋπολογισμός που έχετε προτείνει για έγκριση για το LEADER για την περίοδο 2007-13;
5. Είναι έτοιμες οι ΟΤΔ στην Κύπρο να απορροφήσουν με επιτυχία τα ποσά αυτά;
6. Ποιο το όραμα του Τμήματος Γεωργίας Αναφορικά με το LEADER και την Ανάπτυξη της Υπαίθρου;

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ ΑΠΟ ΤΙΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΕΣ ΕΤΑΙΡΙΕΣ

1. Ποια είναι η ΟΤΔ σας; (ποια είναι ονομαστικά)
2. Τι πληθυσμός εκπροσωπείται; (από την κάθε ΟΤΔ ή Αναπτυξιακή)
3. Πόσες κοινότητες ή αγροτικοί δήμοι συμπεριλαμβάνονται σε αυτήν;
4. Σε ποιο στάδιο βρίσκονται οι μελέτες σας;
5. Τι θα προσπαθήσετε να αναδείξετε μέσα από τις μελέτες σας;
6. Ποια χαρακτηριστικά έχει η περιοχή της ΟΤΔ σας;
7. Ποια είναι η στελέχωση της ΟΤΔ σας;(το προσωπικό)
8. Ποιοι άλλοι φορείς συμμετέχουν στην ΟΤΔ εκτός από τον ΟΤΑ (Οργ. Τοπ. Αυτ);
9. Έχετε κάνει κάποιες ενημερωτικές συγκεντρώσεις στην περιοχή για την ενημέρωση του πληθυσμού;
10. Ποιο ήταν το ενδιαφέρον των πολιτών;
11. Για ποιο λόγο γίνονται όλα αυτά. Δηλαδή πως βοηθά την Τοπική Αυτοδιοίκηση το Αναπτυξιακό Πρόγραμμα LEADER;

ΤΟ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

1. Γνωρίζετε για το Αναπτυξιακό Πρόγραμμα Leader;
α) Πολύ β) Λίγο γ) Καθόλου
2. Η περιοχή που κατοικείτε είναι ενταγμένη σε κάποια ΟΤΔ;
α) Ναι β) Όχι γ) Δε γνωρίζω
3. Γνωρίζετε τι παρεμβάσεις – Έργα μπορούν να γίνουν;
α) Ναι β) Όχι γ) Δε γνωρίζω
4. Αν ναι σε ποιο τομέα;
5. Πόσο πιστεύετε θα βοηθήσει την περιοχή σας το Αναπτυξιακό Πρόγραμμα Leader; α) Πολύ β) Λίγο γ) Καθόλου δ) Δε γνωρίζω
6. Τι πιστεύετε ότι θα βοηθήσει την περιοχή σας; Κάποια δράση που δεν αναφέρθηκε;
7. Ενδιαφέρεστε να ενταχθείτε σε κάποιο Μέτρο του Leader; α) Ναι β) Όχι
8. Αν ναι σε ποιο; Τι τομέα; α) Τουρισμό β) Παραγωγή γ) Μεταποίηση
δ) Παραδοσιακά Προϊόντα
9. Μέσα από το πρόγραμμα Leader τι νομίζετε ότι πρέπει να αναδειχθεί στην περιοχή σας; α) Αγροτουριστικά β) Κουμανταρία-Κρασί
γ) Αλλαντικά-Χοιρομέρι δ) Χαλούμι
10. Πιστεύετε ότι οι ΟΤΔ θα βοηθήσουν την περιοχή σας; α) Ναι β) Όχι
11. Ποια πιστεύετε θα είναι η δουλειά των ΟΤΔ;